

ים

גליונות החבל הימי לישראל

חניכי חבל ימי לישראל במסע השתלמות על אניה

אחת
לחדש

חוברת ב (פי"ז)

שנה שמינית

חשון תשי"ג נובמבר 1952

כתובת המערכת

חבל ימי לישראל, תל-אביב

מ.ד. 1917

ס.ל. 62487

שמיר

מתוך העם, עם העם, בראש העם — כך נשלמה, בכ"א חשון,
דרך חייו הנפלאה של הנשיא הראשון למדינת ישראל

9.11.1952 — 27.11.1874

הישוב במדינה והעם בתפוצות אבלים על מות בחיר ישראל.

ברכת הנשיא ליום היום

ליום היט שלוחות לכם מיטב ברכותי הנאמנות, שאו ברכה על מפעלכם עד
הנה ושאו ממנו עידוד למשימות הגדולות שלעוניך, הימאות העברית קמה והיתה
לעובדה והיא תתרחב ותתבסס כיאה לעם אשר אל חוף ימים ישכון. התחבורה הימית
משמשת ענף כלכלי נכבד חרוט בסחונות למדינתנו שראויים לקלוט את מיטב הנוער
שלנו אשר טובת המדינה ובטחונה קרובים ללבנו. הכפילו מאמצים וראו ברכה
בעבודתכם. חיים וויצמן

חברה בריטית. מרת רכב נסעה או לאנטוורפן לדאוג לפעולות התיקון ולהבאת הצוות היהודי לשם.

בשנות המלחמה

מבלי לוותר על הקמת ספנות עברית, שאותה ראתה חברת „נחשון“ כהפקיד עיקרי, תהלה החברה ב־1938 לשלוח ידה בדיג.

„סנפיר“, שנרכשה ב־1938 על־ידי „נחשון“ מאיטלקי היתה ספינת־דיג ראשונה, שבה עבדו יתודים. אחריה באה המלחמה, ב־1943, וצורפה לצי הבריטי, ועסקה בפינוי קצינים אנגליים מחופי יוון בימי פלישת הגרמנים. באחת הפעולות הללו ירדה תה מה.

בעצם ימי ההפצצות הקשות בסואץ הצליחה מרת גוסטה רכב לרכוש מחסן ציוד גדול לדיג, שהושאר על־ידי האיטלקים, שעבדו שם. היה בזה משום הצלה למשק הדיג שסבל מחוסר ציוד.

עם „סנפיר“ רכשה „נחשון“ גם ספינת־מפרש להובלת משאות „רחף“, בעלת נפח כ־3000 טונות. הספינה עבדה בחופים הקרובים ועשתה כ־60 הפלגות בהובלת מלט מגידה בלבנון לפורט סעיד. בליל־חורף סוער התנפצה הספינה אל סלעי קפריסין. 3 מ־10 אנשי הצוות (2 יהודים ומכונאי יווני) טבעו. היו אלה קרבנות יהודים ראשונים בעבודת הספנות.

בינתיים גדל צי הדיג של „נחשון“, אשר ספינותיה היו ראשונות שגידלו דייגים עבריים. בארץ נבנתה הספינה „נצחון“, נרכשה והותאמה לצרכי הדיג הספינה „גון“. כן נבנו כאן „גאמן“ ו„ניסן“. הספינות עשויות עץ ונבנו במספנה של קיבוץ שדות־ים (קיסריה) וב„עוגן“ בחיפה. חמרי הפלדה, שהובאו מאמריקה, שימשו לבנית הספינה „נקדימון“, שנבנתה בבתי־היציקה „וולקן“ במפרץ חיפה. עד היום זוהי ספינת־הדיג היחידה העשויה פלדה. „נקדימון“ היעמדה לרשות קיבוץ משמר־הים, שישב אז ליד עכו כקיבוץ ימי.

הספינות האחרות נמכרו אף הן לגופים שעסקו בדיג: „פלד“ ו„נאמן“ — לשדות־ים, „גון“ ו„ניסן“ — לקיבוץ נוה־ים בעתלית, „נצחון“ — לקבוצת גליליים (ליד הר־צליה).

שותפות — קבלנות

— בתקופות שונות ניסינו תנאי־עבודה שונים — מרת מנהלת החברה. צורה אחת בהנאי־העבודה היא: החוקת הספינה, תיקוני נים, אמורטיזציה, של הרכוש ואספקת הציוד — על־ידי החברה; שלישי מפדיון שלל הדגים — לעובדים. צורה שנייה: העובדים מקבלים על עצמם את האחריות לאספקת הציוד ושכרם — 65% משלל הדיג, 35% לחברה על חשׁ בון תיקונים, ביטוח, אמורטיזציה, צורה שלישית: השכרת

בימאות הישראליות

ד. אבי־אבירם

זרקה של „נחשון“

אקווריון לא־גדול, תבנית סירת־מפרש, מפת ארצות הים התיכון, ספריה ימית קטנה — אלה הם מן החפצים. הטמלאים את הללו של חדר המנהלת של חברת „נחשון“, נוסדה בשנת 1936.

היה זה בתקופת החרם הערבי ב־1936 — ימי ההת־מרת גוסטה רכב (שטרומפף), העומדת בראש החברה מאז עזירות, הקמת נמל תל־אביב ויסוד חברת „נחשון“ על ידי הסתדרות העובדים.

במטרה לעניין יהודים בריכוז אמצעים ליסוד חברה הסתדרותית לספנות נשלחה או לארה״ב גולדה מאירסון, ואכן, שליחת ההסתדרות הצליחה לגייס כ־5,000 בעלי מניות שהכניסו כ־35,000 לירות (או כ־150,000 דולר) להקמת חברה הסתדרותית למפעלים ימיים.

גיוס הכספים נמשך כשנתיים. זמן זה הספיק גם כדי ל... המציא שם לחברה. דומה, כי שם נאה הוא סגולה להצלחתה. השם הוצע ע״י דוד רמז ז״ל — שר התחבורה לשעבר, שביזמתו נוסדה החברה והוא אמר, כי קיבלו מברל כצנלסון ז״ל.

שיוקה או התקוות לרכוש את האניה „תל־אביב“, עם התמוטטותה הכספית של החברה, בעלת האניה, אולם באין עדיין האמצעים הדרושים לחברת „נחשון“, נמכרה האניה ליאפאנים.

עוד נסיון אחד עלה בתוהו: הנסיון לאחד „גרעינים“ לפעולת ספנות, שכבר היו אז בארץ, היינו משפחת בורי־כארד (שייסדה את חברת „עתיד“) ומשפחת ברקוביצי (בעלי אניות הנוסעים „הר ציון“ ו„הר כרמל“).

המאמצים לעניין את הסוכנות היהודית, שתושיט יד עזרה לפיתוח הספנות העברית, מאמצים שבהם החלה חברת „נחשון“, הצליחו סוף־סוף, ובשנת 1945 נוסדה חברת „צים“, אשר 46% ממניותיה, המקנות זכות־הצבעה, היא של ההסתדרות על־ידי „נחשון“, 46% הן לאומי על־ידי „קרן היסוד“ ו־8% על־ידי חבל ימי לישראל. בחבר המנהלים של „צים“ משתתפים 8 נציגי „נחשון“.

התחלחה של „צים“ היתה ברכישת האניה „קדה“, ששמה שונה (לפי הצעת דוד רמז) ל„קדמה“. בשותפות עם

בגמר פעולות ה"איחוד" רכשה "נחשוך" אנית-משא בת 2.500 טונות, ששמה הוא כשם החברה. אולם מוסדות ההסדרות החליטו, שמפעולות הספנות תרוכזה בידי "צים". "נחשוך" מוסיפה להתרכז בתחום הדיג.

הספינות בשלמות לקיבוצים בתשלום מסויים, שעליו להספיק לאמורטיזציה ולתשלום ריבית. — קשה לקרוא לזה קבלנות — אומרת מרת גוסטה רכב, שהיתה מעדיפה לקרוא לזה: שותפות.

אולם לא כן סבורים הדייגים. הם מעדיפים ספינת שלהם הבעלות עליה. חברת "נחשוך" אינה מתנגדת לכך. אדרבא, החברה היא שיוזמה את הרעיון, שהממשלה והסוכנות היהודית יחד אתה יקימו את קרן הדיג, שתתן לקיבוצים הלוחאות לרכישת ספינות-דיג.

ואולם קרן ציבורית לא יתא בכוחה לספק באופן מיידי הלוואות לרכישת ספינות, ביחוד לא לעולים חדשים, שאינם מהווים עדיין יחידה משקית, הראויה לקבלת הלוואות בסכומים גדולים לרכישת ספינה. אם לדבר על פיתוח ענף הדיג בקנה-מידה גדול, דרושה לכך חברה, שתוכל לשאת במתן הלוואות ובהכשרת עולים חדשים במקצוע זה. בזאת רואה מנהלת "נחשוך" את יעודה בתחום הדיג, אמנם, בהתאם לכלל המשקי — בלא הפסדים — מוסיפה המנהלת.

עם ייסוד קרן הדיג עברו אליה הספינות: "נקדימון" ו"נאמן", שנקנו על-ידי קבוצות דייגים, ברשות "נחשוך" נשארו "נצחון" ו"נחן", שהושכרו לקבוצות. "סנפיר" נמכרה "ניסן" טבעה, בהיתקל בה אניה אמריקאית בקרבת נמל תל-אביב. עוד 2 ספינות, שנרכשו על-ידי "נחשוך" מהחברה הקואופרטיבית "הדיג" (כדי להציל את החברה מפשיטת-רגל), טבעו, בהתנפצן אל סלעים בלילות-סערה.

נחשוך — עתיד ענף הדיג

בהיותה באיטליה בראשית 1951 רכשה מנהלת "נחשוך" 2 ספינות-דיג, שנבנו בגנאה בשביל קבלן מצרי, שלא היה בכחו לפדותן. אלו הן "נחמן" ו"ניסן" החדשות (שמות הספינות מתחילים ונגמרים באות נון — בדומה לשם החברה). 2 ספינות אלה הן הטובות, הגדולות והחזקות בספינות-הדיג בארץ.

ואולם ספינות אלו ו-22 ספינות-הדיג הישראליות כולן אין בכוחן כלל לספק את צרכי הארץ. יחד עם דגי הבריכות אין התפוקה מגיעה אלא כדי 25% מהתצרוכת. ואף התוצרת רוכת עצמה היא קטנה ומגיעה במוצק ל-15 ק"ג לנפש בשנה (ביאסאן, הצרכנית הגדולה ביותר בדגים בעולם — 35 ק"ג).

כדי להגדיל את ענף הדיג דרוש הון רב; דרושה עזרת הממשלה, בעית כוח-האדם אף היא אינה מבוטלת.

בראשית ימי מלחמת העצמאות, כאשר האניות הזרות ברחו מחופי הארץ והפקירותה למחסור, הוקם "איחוד חברות אניות", שבתקופה קצרה שכר 35 אניות מאירופה ו-40 מאמריקה, שהביאו ארצה את המצרכים החיוניים והצילו מניתוק מן העולם. בין 3 החברות, שהקימו את ה"איחוד", היתה גם חברת "נחשוך".

שירת יורדי הים*

אני האיש אשר נכד קתוף ים
 ויש לים בלב שנה נהקה
 ובסרתי לרדתו צב לסען
 קצב לא ישקרו גליו קסמה
 ונקשכנו במשוטות ורוח
 תנופה שבלי שדה וקמה
 והנה ים בעבדי יצשה את
 אשר אהפץ וקרוע קצמה
 ושמים קסט רים טהורים
 ונמים קשמן טוב וקמה
 ימלחים יסוו זה לזה את
 אשר ראו בים מפעלוקה
 ונה נקיר דבר סיה גדולה
 ונקלצה ונה נקיר קהקה
 וכב חובל ושיבם לא ידעם
 קליאת ים ולא שחקם קאוקה
 ושם סיה שקמה קרטה אשר היא
 קבל-סיות קצולה לא צמוקה
 וכל סיה אשר סיות שארה
 בקצמה בה אכולה או המוקה
 והסקת קסיה ק-קסינה
 וצי אדיר קמקכה קתוקה
 ולא קנה לספר קצלה ער
 אשר קצה והיא גצה והוקה...
 ומסת קאני קצה להקכו
 ימז קל-לב וקצה קל-קשקה
 אקל קצר אלהים בה ושקה
 קנגע קל-קצולות ים קניקה...
 וקמה קל-בוני ים וקרו
 קמה זה נקלטו אלה וקמה...
 קניתיים קן קללת אל קירצי
 קבוד הוורו קהקרת שקמה
 והוא עושה קמקיריו קשועה
 והוא עשה קמקיריו קקמה
 אשר לו ים וסחיו וסיטי
 קהום קכה וקלם קל-קליקה.

* שירת יורדי הים הוא מאת שמואל הנגיד, מגדולי כשוררי יהדות ספרד בימי הביניים.

אניות חדשות

מכשירי ראדאר יותקנו בשש אניות ישראליות

לציי"הסוחר הישראלי מתוספות שתי אניות-משא חד-
שות, שנרכשו בימים אלה ע"י חברת הספנות "שהם" —
אחת להובלת פרי, השניה לשרות בקו ישראל — דרום-
אפריקה. כן מנהלת החברה מר"מ על בניית אניות-נוסעים
חדשה באנגליה. על כך הודיע לעתונאי חיפה מ. ריבלין,
מנזל המחלקה לקשרי צבור של "שהם".

צוות "קוממיות" — ל"סנקרסט"

חברת "שהם" רכשה את אנית-המשא "סנקרסט", בת
10.000 טון, שנבנתה בשנת 1940 באנגליה. האניה תעבור
תחת דגל ישראל במחצית נובמבר בנמל ניו-קסטל שבאנג-
ליה, תפליג משם לאפריקה המערבית ואהר"כך לאחד
מנמלי דרום אפריקה. "סנקרסט", ששמה העברי יקבע
בימים אלה, תהיה האניה הישראלית הראשונה בקו ישראל
— דרום אפריקה. בדרכה הראשונה תביא משם 3.000 טון
שימורים וקמח דגים. לנמל הבית היא תגיע בראשית
פברואר 1953. מהירותה של "סנקרסט" — 11 קשר; רב-
חובלה יהיה קפטן י. יעקבסון. על אניה זו יעבוד הצוות של
"קוממיות" שנמכרה לגרוטאות לאנגליה.

"מים" בת 3.600 טון

האניה החדשה השניה היא "מים", אנית-פרי, בת
3.600 טון, שנבנתה רק ב-1951 בטרונדהיים שבנורווגיה.
האניה מצוידת במערכת איורור חשמלי. מהירותה —
13 קשר וכוח הקיבול שלה 45.000—50 תיבות פרי-הדר.
"מים", שתקבל שמו של אחד משבעת מיני הפרי, תעבור
לדגל ישראל בראשית נובמבר בנמל הוסטון בארה"ב. הצ-
וות, המורכב מ-32 איש יחד עם רב החובל ב. ברקוביץ,
הוטס בימים אלה לארצות-הברית. לחברת "שהם" שייכות
עתה חמש אניות-פרי ("אתרוג", "רימון", "הדר", "תמר",
ו"מים"), שכוח הקבול שלהן — 248.000 תיבות.

מר"מ לרכישת אניות באנגליה ושוודיה

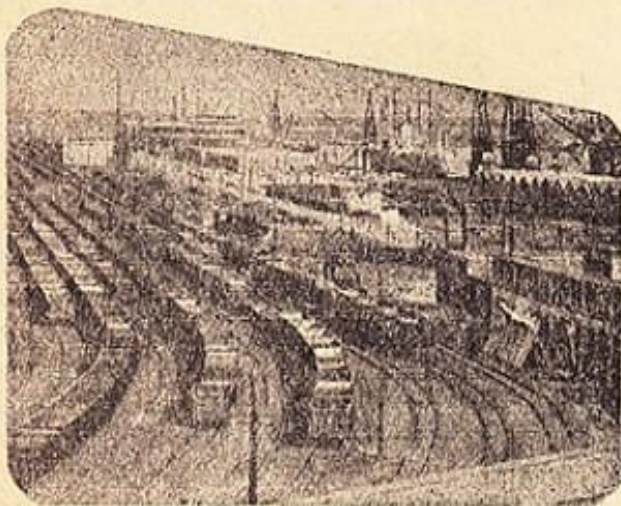
מתוך מגמה לחדש את הצי ולהחליף אניות מיושנות
בחדשות יותר, מנהלת חברת "שהם" מר"מ עם מספנה
באנגליה על בניית אניות-נוסעים חדשה. בגלל המשבר הכל-
כלי השורר בעולם בוטלו הזמנות רבות והמספנות מוכנה
עתה לבנות את האניה תוך שנתיים.
בראשית נובמבר יתכנסו בעלי אניות הנוסעים השוודית
הגדולה, בת 11.600 טון, "שטוקהולם", שבה מעוניינת חב-
רת "שהם", כדי לקבוע סופית את מחיר האניה. מאניות
הנוסעים של "שהם" יישארו עתה בשרות, "ארצה" ו"נגבה".
אם תגדל העליה, תוחזר לשרות גם "גלילה" העוגנת עתה
בנמל חיפה.

מכשירי-הראדאר הראשונים באניות הצי המסחרי הישראלי
יותקנו בחדשים הקרובים. ועד סוף השנה תהיינה אניות-הנוסעים
של חברת "שהם" וכמה ספינות-משא המשרתות בקו ישראל —
מערב אירופה מצוידות במכשירי ראדאר. חששות לבטחון
האניה בערפל גדולה פאד. קיימת תכנית להתקין בשנת 1953
מכשירי ראדאר בכל אניות הסוחר הישראליות. בשביל האניות
העובדות בקו ישראל — אמריקה ירכשו ראדארים מתוצרת
אמריקאית, ואילו האניות בקוים ישראל — אירופה הצפונית
והמערבית תצוידנה בראדארים, שהוטמו באנגליה.

אחרי מלחמת השחרור הקימה חברה בלגית לאלחוט, "סיאט"
(שבה שותפים אנגלי, צרפתי ובלגי) סניף בישראל. הסניף טיפל
במשך שנתיים בציוד האלחוט של אניות ישראליות וספינות זרות.
שעגנו בנמלי ישראל. ביולי אשתקד נוסדה חברה ישראלית
עצמאית ומניותיה שייכות ב-63 אחוז לחברת "צים" וב-37 אחוז
לחברה הבלגית.

מספר מכשירי אלחוט ומכשירים אלקטרוניים באניות גדל
והולך. גם המכשיר המשוכלל זקוק לתיקון ולטיפול על ידי מומחים.
חברות האלחוט הימיות הגדולות בעולם התאחדו, איסוא, באיגוד
בינלאומי "ראמאק", המקיים תחנות-שירות ב-250 נמלים בעולם.
כל אניה שבבעליה החמו על חוזה שנתי עם "אלחוט-ים"
בחיפה, זכאית לקבל שירות למכשירי אלחוט ללא תשלום
בכל 250 הנמלים בישראל תתמו על חוזה עם "אלחוט-ים".
שאף הוא חבר ב"ראמאק", חברות הספנות "שהם" ו"עתידי". חברת
"אלחוט-ים" הצדיקה בשנה הראשונה את קיומה: הוצאות התיקונים
על אניות ישראליות בנמלי חוץ לארץ כוסו על-ידי ההכנסות
מתיקונים שבוצעו על-ידי "אלחוט-ים" על אניות זרות בנמלי
ישראל. בעונת החורף לא היה יום שאניה זרה לא תבקש את עזרת
אלחוט-ים.

השירות של "אלחוט-ים" אינו מצטמצם באניות. רוב ספינות
הדיג הישראליות מצוידות כיום במכשירים ראדאר-טלפוניים שהות-
קנו על ידיה. כ-20 ספינות דיג קשורות באלחוט עם תחנת חוץ
ביפו, המקיימת שירות של 24 שעות ביממה. דרכה מבקשים הדייגים
ידיעות על מזג האויר, מזמינים תחבורה וסודיעים על כמות הדיגים
שדגו. לפני זמן קצר הותקנו מכשירי אלחוט גם בחמש ספינות-דיג
בים כנרת. הקשורות באלחוט עם תחנות בקבוצים עירגב וגנוסר.

מראה כולל של נמל אנטוורפן ורשת קרפיפי הרכבת.

מהי הדיג הקדום

אילו יחסי חברה שררו בימי קדם בין הדייגים? העבדו רק כנפדי, או היו גם מאורגנים, ולהם גם מעין שיתוף ברכוש?
 באיוב פרק מ' מוצאים אנו רמז חשוב בענין זה. מפסוק כ"ז ואילך מתואר כוחו ועוזו של הבהמות (סוסי-אור) הרובץ לבטח כב צה ואנו סוחד מפני גיאות הנהר. רב הוא כוחו של הלחיתן, שאין לצודו בחכה ואין לשחק בו, וגם לא יתכן שיכרו עליו חברים יחצוהו בין כנענים, התמלא בשכות עורו ובצלצל דגים ראשו. יאלה דברי המפרשים: יכרו — ינהלו משאומתן; חברים — חבורות דיגים מאורגנות; כנענים — סוחרים; וכחנת הפסוק היא, שלא יתכן כי דייגים יצודו את הלחיתן וינהלו מו"מ על מכירת הלקי גופו לסוחרים. מכאן, שהדייגים היו מאורגנים בחבריהם. אבל מה טיבו של זה?

ב"בירית החדשה", לוקס, פרק ה' פסוק 1, כתוב לאמור: "ותנו אות לחבריהם אשר באניה השנית לבא ולעזור להם, ויבואו וימלאו את שתי האניות עד כו" לשקוע". במקור באה, במקום "לחבריהם", המלה היוונית מטאוכוס, שפירושה שותפים לרכוש. מכאן, שבסירה השניה לא היו חברים ידעים לדייגי הסירה הראשונה אלא שותפיהם לרכוש ולעבודה. מכאן גם יובן, מדוע מופיעות בתחילת הדיג שתי הסירות יחד ואין הסירה האחת מהססת למסור את השלל לאחרת.

וגם בתלמוד מוצאים אנו סמוכין לארגונם של הדייגים, כי בענין העבודה בחול המועד (מופיעים הדייגים כגוף מלוכד, ויש אומרים, שעצם הכסויים התלמודיים "הרמי טבריה" ו"צרי עכו" מרמזים לארגון זה).

רמתם המוסרית של יורדי הכנרת

במקום אחד בתלמוד (קדושין כ"ב, ב') מוצאים אנו ויכוח בנוגע למוסריותם של הספנים. פותח אבא גוריין ואמר בשמו של אבא גוריא: "לא ילמד אדם את בנו חמרי, גמל, קרה, ססן, רועה, חנוני, שאומנותם אימנות ליסטין". — על שום מה? מפני שכל אלה אינם יושבים בביתם, ליום בדרכים, נכנסים לכרמים ושדות של זרים, אינם מקפידים על רכוש שאינו שלהם ועוברים על תנאים שהותנו עמם. לעומתו עונה רבי יהודה, ואף הוא משמו של אבא גוריא, ומתקן את דברי קודמו: "רוב החמרים אמנם רשעים, אבל רוב הגמלים כשרים משום שממליגים למדבריות, למקום גודדי חיות ושוודים ומתוך סחד לנפשם מקרבין הם את לבם לאלהים. ורוב הספנים חסידים, משום הסכנות, שהם נתונים בהן, גדולות אמילו

* ר' האומר בגליון ט—

* הדייגים הערבים בימינו לא היו מאורגנים כלל, משופדי-ס היו ברובם לקבלן הדיג ולסוחר הדגים. הקואופרטיב הראשון של דייגי הכנרת העבריים הקיים עד עתה נוסד ע"י משקי הדיג של הכנרת: עין-יב, ננוסה, מעגן והאון, ושלו מניע כדי מחצית שלל כל הכנרת. המוסד השני הוא הקואופרטיב של עולים חדשים מסבריה "רקת" שהוקם ע"י דייג ותיק מיוצאי עין-יב. שני הקואופרטיבים האלה צדים בסשן כל השנה לבנונים (טרדיניא) בשיטת דיג מקורית. מלבד קיימים עוד כמה קואופרטיבים קטנים העובדים בשיטות הרגילות, כל יתר הדייגים אינם מאורגנים. מצויות סירות שהן רכוש המשפחה ורק בני המשפחה עובדים בה, ולעומתן סירות השייכות לדייג מנוסה ואמיד ושלוש הדייגים האחרים הם שכירי. תנאי העבודה הם כדלקמן: בעל הסירה מנכה מהפדיון 40 אחוז לחשבון הסירה והציוד, וכל היתר מתחלק לארבעה חלקים שווים. כזאת היא מסורת הכנרת מדורות.

משל הגמלים". ובמקום אחר (נידה י"ד, א') נאמר אמילו, כי הספנים כולם צדיקים, ומאותו כעם.

אין אנו מוצאים בתלמוד דברים דומים על הדייגים.

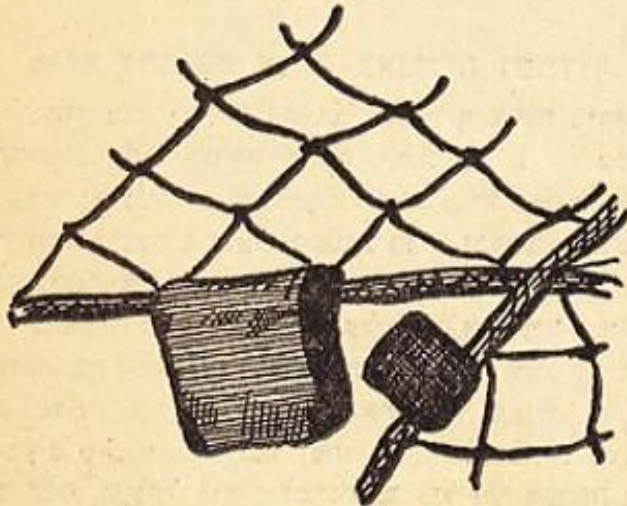
הדייגים היו אמנם ממשוטיהעם אך לא בורים ועמרארצות גמורים. מקצתם היו גם יודעי תורה ונאמנים על הצבול בטהרת מלאכתם, שאם לא כן היו דגיהם נחשבים טמאים ולא היו נמצאים להם קונים. וגם הברית החדשה מספרת לנו שהדייגים היו נזהרים מאד בדיגי הסירה ואת הדגים הטמאים — "הדייגים הרעים" — היו זורקים מהם והלאה. מצאנו גם, שדייגי הכנרת היו מפרזים בשמירת המועד, ואם כי לפי הדיון מותר ליהודי ללוג בחול המועד לצרמי המועד, נהגו להחמיר עם עצמם ומפני כבוד החג נטשו את השיטות הרגילות ששללן מרובה וצדו רק בשיטות ששללן מועט: בזוכה ובמכמורת (ומשום כך יצא עליהם הקצף של ראש הישיבה והעדה של טבריה ר' אמי). כבין דייגי הכנרת יצא התנא ר' יוסי הגורם, שציר מולדו הנה בית-צידה שבצפון הים, וגם האמורא הכבלי א ד א צ י ד א אף הוא דייג היה, כפי שמעיד עליו שבו א ד א ד ה ד י ג. חרם זה היה מומחה גדול לעניני דגים ודבריו בנושא זה נכללו בסוף מסכת מועד קטן.

אך לא רק יודעי תורה היו דייגי הכנרת אלא גם לוחמים נועזים ואצילים לחרות העם, כפי שמעידה השתתפותם הרבה והמכריעה, כשעת המרד הגדול בגליל ומלחמת הים על הכנרת המתוארת ע"י יוסף בן מתתיהו בספריו "מלחמות היהודים".

חמרים להרמבת הרשתות

יש תמהים ושואלים: האם גם בימי קדם ידעו להתקין את כל חלקי הרשת, חוטים דקים וחזקים, סקקים ועופרת לכן ראוי לציין, שהפשתן ועיבודו היו ידועים בארץ מובנים קדומים, ועוד לפני החורבן הראשון כבר הובאה הכותנה (צמר-גפן) לארץ. הטויה והאריגה היו מפותחות למדי, והיו מתקינים אריגים עדינים, שהגיעו לדקות מופלגת שגוף לובשם נראה כערום. חדאי שידעו להכין חוטים מתאימים לרשתות השונות. בחבלים לא היה מחסור. גם הפסק (שעם) היה נפוץ והעופרת אף היא עתיקת יומין. וכשחסרו שני האחרונים השתמשו בגורי עץ קל ובמשקלות אבנים, או חרס, שנמצאו במקומות רבים בארץ.

במחלקה המצרית של המוזיאון בכרלון נשמרות שתי חתיכות רשת מחוברות לחבל עם גושי עופרת מארכים ומצופי-עץ שהיו פעם מחוברים לרשת במקום סקק. כן נשמר תבליט מצרי עתיק ובו רואים ברור קבוצת אנשים הסוחבים רשת בעלת כדורי עופרת עגולים וגורי עץ. במוזיאון הבריטי מצויה רשת חרס (גול) מלפני 3500 שנה, שנתגלתה בקבר מצרי עתיק. ידוע, כי השפעת התרבות המצרית היתה ניכרת בארץ לפני הכיבוש ולאחריו.

* ראה הציור לעיל.

9 שיוטים — לפני 10

(רשמים והערות של מלווה בשיוטי-הערים התשיעי)
מאת דן פחטר

בין אם נתבונן מבעד למשקפת הספורטיבית, בין אם תהיה מסגרתה של המשקפת רחבה יותר — תהיה המסקנה אחת: "שיוטי-הערים" של "הפועל" הוא גולת הכותרת בהורפתה הפומבית של הימיה הצעירה שלנו לפני הצבור. האדיש והמעריץ גם יחד, אין לדון בהתחרות הזאת בתור חזיון לעצמו. "שיוט ערים" הוא מפעל-של-מסורת, אשר ישלים בשנה הבאה את חוליתו העשירית ראשית גדולתו של השיוט. בעצם מבנהו: סריקת החוף התיכון שלנו, קישור שתי הערים הגדולות, עוד בטרם שקמה המדינה, עם ניצני הימיה העברית, השיוט משקף את גידול הפלוגה הימית ב"הפועל" ואת הילופי המשמרות, תופסי המשוט והמפרש. (מפקד כל שייט — לשעבר הניכי פלוגות הים ב"הפועל"!)

על שמונה שיוטים ועוד אחד

בהתמודדותי-שיט בינלאומית לא השתתפנו — ואין זו יכולה לשמש מודד להשחאה עם השיוט שלנו. אין גם דוגמה בארץ (זולת החיקוי הבלתי-מוצלח, לרעתו, של שיוטי-החוף ביום-העצבאוח אשתקד), כך שאין ברירה אלא לספור השיוטים הקודמים ילראות: מה השתנה? מה השיפור?

עוד בראשית המאה, בימי התורכים, היה חומר הרשתות נסרג בעבודת יד ע"י נשי הדייגים. כעת מוכא חומר הרשת מוכן מאירופה שם הוא נסרג במכונות. הדייגים נוהגים בחומר הרשת כחייט התוסר בגד; מודדים וגוזרים מן הבד לפי תכנית, ומרכיבים מהחלקים השונים רשת מוכנה לעבודה. רק הקלע (שבכיה) למיניו נסרג עד היום בעבודת ידם, לרגל מבנהו המיוחד.

מחויי הדיג בכריתת החדשה

ידוע מנהגו של "ראיס" החרם (ראש קבוצת הגירף), העולה על מדרגות החוף, עוקב אחרי תנועות הדגים וקובע לפי זה מקום פרישת הרשת ומועדה. גם בימי קדם נהגו לקבל הוראות מאדם העומד על החוף, בהפסקות שבין פרישת רשת לחברתה נהגו גם אז, כבימינו, לעלות על החוף ולצלול דגים על גחלים לוחשית (יוחנן סרק כ"א).

חלק בלתי-נסרד מנוף הדייגים הם עדרי הצאן והבקר הבאים לרוח צמאונם במימי הכנרת הזכים והצוננים. אותה שעה נאלצים הדייגים להמשיך בעבודתם, כדי לנצל את שעות השקט המועטות שלפני סרוץ הרוח המערבית הקוצית המתחילה בקביעות אחר-צהרים. צעדי הדייגים וחבלי-החרם הארוכים הנגררים על ידיהם לאורך החוף ולרחבו מפירים את מנוחת מעלי הגדה, אך במרוצת הזמן מתרגלות הפרות וממשיכות לנמנם בשקט, כשחבל החרם הולף בהירות מעל לראשן..

גם בלשון המשלים בכריתת החדשה יש מרישמו של החי הים. כגון: "מי איש מכה אשר בנו שאל ממנו לחם ויתן לו אבן, או אם בקש דג ויתן לו נחש" (מתתיהו 7 — 3). האבן והנחש מהוי הדייגים נלקחו: האבן סמל איה-הצלחה בדיג, כי מרובות הן האבנים המועלות לעתים קרובות בחרם, ועתים מעלה החרם במקום דגים או נחש המים היצוי ככנרת.

מסתבר, כי עוד טרם ניהן אות-הזינוק לשיוט האחרון, הוא כבר עמד בסימן שיא: 17 מפרשיות, 6 מהסוג הגדול, 11 קטנות, ובהן צוותות המונים כ-130 מפרהי-הימיה נתכנסו מול בנין הכנסת שבחוף תל-אביב, כדי לפתוח בתחרות לחיפה. הגידול היה איטי, אך מודרב; בעוד שבשיוט הראשון (1939) ואף בשני (1944), לא עלה מספר הסירות המשתתפות על 4, עלה המספר ב-1945, בה נערך השיוט השלישי: 7 סירות. 11 סירות מסניפי "הפועל" ת"א, חיפה, נתניה ובתי-ים התמודדו בשיוט ה-4 ב-1946; לשיוט שבא בעקבותיו כעבור שנה נצטרפו 3 מפרשיות נוספות וגם סנוף חדש — נהריה. הגידול "הוקמא" משום-מה עד השנה, ורק בסיכום השיוט ה-5 אפשר לציין כי לא רק את השיא ב-17 הסירות, אלא: שתי נקודות חדשות שנוספו למפת הימיה של "הפועל" — עכו וסער, שיוצגו כ"א מיפרשית אחת.

עם סתן אות ההפגנה בחוף ת"א

חל שיפור רב בצד הביצוע האירגוני, המתבטא בהכנה מוקדמת, בשיתוף מוגבר של ימאים וסירות, בניצוח מעולה על מהלך השיוט עצמו וב... נצחונותיהן של סירות חיפה ותל-אביב (הדו-קרב הנמשך 13 שנים!).

אין בדעתנו לקבוע שהכל טוב ב"ממלכת" שיוטי-הערים. אין עיני-הביקורת יכולה להתעלם ממצב המיפרשיות עצמן, מהצידוד המיושן המשווע להידוש; מעונות הגאות והשפל הפוקרות כמה מסניפי "הפועל" — והמשתקפות בכל שיוט. אך מתחת לקריהסיכום נמצא חשבון גדול לזכות, המחייב שבעתיים את יד העושים במלאכה לצעור קדימה!

"רוח אויבת" ו"רוח-ידידותית"

ומה היתה דמותו של השיוט השנה? — הפעם נתכבדה תל-אביב במתן-הזינוק, ומענין: מהרגע הראשון יכלו ימאים לקבוע את גורלו של השיוט, משום שרוח נגדית, מצפון מערב, טפחה בעצמה במפרשים. מחוץ שמונה שיוטים שקדמו, רק אחד נסתייע בכוח גבית, והשאר נתקלו ברוח מרדנית, אויבת למיפרשים. הימאים נאלצו לשייט בנתיב פתלתול, להעמיק לים, להתקרב לחוף וחוזר חלילה. טווח השיוט מתמתח ע"י כך כפלי-כפלים אך ההתקדמות — נאה למדי. שתי פרשיות במהלך התחרות: האחת — במחציתם הראשונה של הזמן והדרך — מלחמה נמרצת ביותר של 17 מיפרשיות ברוח "אויבת", הבולמת את ההפלגה הישירה. עד לשעה ה-12 מאז ניתן יריה-הפלג, עד שרוב הסירות "התיישרו" בקרה-רוחב של חופי חדרה — קיסריה, כש"עמל" מת"א נוהגת בראש, ובעקבותיה מתחקות ללא ליאות "נפחאי" מחיפה ו"רוט" מנהריה. בהצות-הליל, לערך, נפתחה הפרשיה האחרת: נעלמה הרוח והים שכך. ה"שטיל" (דממת הרוח) היווה תקלה רצינית למדי, בהאריכו בשעות מרובות את מחציתה האחרת של הדרך מת"א לחיפה.

משני סניפים חדשים מעוררת תקווה להתפתחות רצויה בעתיד.

שלישית : אף שיפה ורצויה ההתלהבות לימאות והמסירות למיפרשיות, יש לציין בצער, כי המצב של חלק ניכר מהסירות הוא ירוד. בחלקן — זקנות, המחזיקות מעמד רק תודות להתמסרות בלתי רגילה של הימאים ויש הכרח לעשות לחידוש משק הסירות.

רביעית : הצלחתו הבלתי מעוררת של השיוט התשיעי — חייבת להזכיר לכולם, כי בשנה הבאה מחכה שיפוץ העשור ע"ש זיאמה חייקין, ומן הראוי לשחזר לו צורה מורחבת תיגינית.

הסירה	הסוג	הסניף	הזמן	המספר
1. עמירם	גזולה	ת"א	24:58 ש'	א. ילניק
2. רוט	קטנה	נהריה	25:08 ש'	ש. בובר
3. עמל	גזולה	ת"א	25:16 ש'	א. גרבובסקי
4. ראובן	גזולה	בתיים	25:21 ש'	י. טומרקין
5. ברל	קטנה	בתיים	25:53 ש'	א. פרוילנור
6. ברל	קטנה	ת"א	25:56 ש'	ע. כספני
7. נסחא	גזולה	חיפה	26:04 ש'	ז. סורסקי
8. עמנואל	קטנה		26:45 ש'	ח. פלדמן
9. ברטי	קטנה	נהריה		י. פרוין
10. השלושה	גזולה	סער		א. לוי
11. רוניה	גזולה	חיפה		מ. פורת
12. סרני	קטנה	בתיים		ש. ופניק
13. מעש	קטנה	נהריה		ש. שינרמן
14. זיאמה	קטנה			א. מישר
15. בן גוריון	גזולה	חיפה		ר. שקלרניק
16. גינסן'סט	קטנה	חיפה		א. יורעאלי
17. אסורה	קטנה	זכו		י. וינרמילר

צוות רוט מהפועל נהריה, הראשונה במפרשיות הקטנות.

השנה	הסירה המנצחת	הכיוון
1. 1939	נחשון, ת"א	ת"א — חיפה
2. 1944	גינסן'סט, חיפה	ת"א — חיפה
3. 1945	בן גוריון, חיפה	ת"א — חיפה
4. 1946	נסחא, חיפה	ת"א — חיפה
5. 1947	נסחא, חיפה	ת"א — חיפה
6. 1949	נסחא, חיפה	ת"א — חיפה
7. 1950	נסחא, חיפה	חיפה — ת"א
8. 1951	ברל, ת"א	חיפה — ת"א
9. 1952	עמירם, ת"א	חיפה — ת"א
10. 1953		

האמילוג" בא בחום ימיה שלמה. הוריות שבסירות, שעקפו ברדיוס רחב את ראש הכרמל, פרצו לתוך המסרץ בסיוע מתאומי של רוח צפונית-מזרחית שתמסה את מקום ה"שטול" — והגיעו ראשונות לגמר. ליתר דיוק: ניצחה "עמירם" מהפועל" ת"א ו שניה — "רוט" מנהריה, ואחריה — "עמל" מת"א ו"ראובן" מבתיים.

רק שלוש סירות לא הגיעו בכוחות עצמן לקו הגמר: "בן גוריון" ו"גינסן'סט" של הפועל" חיפה אירעו תקלות במים וישים ובהגאים, ואילו "אסורה" מהפועל" זכו, שסיגרה יתר על המידה, נגררה לבסוף לגמל"חיפה. אף שבקשת אנשי הצוות היתה: תנו לנו להמשיך הבייתה (לעכו) בכוחות עצמנו ו'.

בשוליים : "זריקת-חמצן"

מה יכול שיוט זה ללמד מלחה נייטרלי. האוהב את הים אך אינו נמנה עם המומחים בו ?

ראשית : — פלוגות-הים של הפועל" המשתדלות להפגין את יכולתן בשיוט-מסורה אלה — הן יסודי-מסד ליסאות שלנו. הפעיה מעוררת הכבוד מאשרת את ההנאה כי זהו מקוץ לאיאבוב של ימאים, וההוכחה : מסקד חיליהים בכבודו ובעצמו, או קציני חיליהים שלוח את השיוט על ספינתם והיוז את מטה-השיפוט — בוגרי פלוגת-צעים של הפועל" הם !

שנית : אם כי אפשר היה לצפות לגידול מהיר יותר, הוכח, שאין הפועל" בהפועל" נמצאת בקמאון, גם הפעיה שתי מפרשיות

הסירות בלב ים

מקצה בלתי נודעת

אחד הגילויים שייחדו את ארץ ישראל בכל אותן השנים הגדולות והקשות של מאבקי המפעל החלוצי — היו המשוגעים לדבר, אם באלפים ובצבור ואם ביחידות ובבדידות, איש-איש וה"שגעון" שלו לבנין ישובים חדשים, לטיס, לחבל סדום ועוד כהנה וכהנה.

מאז קמה המדינה שמשם ה"רחוב" הצבורי שלנו במדה רבה מאותם "משוגעים" יקרים. מהם, שנסגרו במשרדים הרשמיים ונכנסו למסלול מתוכנן ומסודר. ומהם שנדחו לקרן זוית עם חלומותיהם ואולי גם עם מרירותם.

על כן יעלוץ הלב לפגישה בלתי צפויה עם אחד משוגעים, שלא הניח את ה"נשק" והוא מוסיף לצעוד לו במסלולו הבודד. כזאת היתה לי הפגישה ברחוב אלגבי עם "איש הערבה" המהלך ברחובות העיר ועל רגליו אבק הנגב ובעיניו חזון גדול. וכזאת היתה לי הפגישה בימים אלה בחולות כפר ויתקין עם איש-הדיג, אשר זה שנים אני יודעת אותו והוא לא טעה כמלוא הנימה מרעיונו ולא הועם הלהט והתום שבאמונתו.

דיג — ענין פרוזאי בתכלית הוא, לכאורה. אחד מענפי הכלכלה במדינה. אבל ממדי הנפש והדמיון היוצר הם העושים פרוזה לשירה. על כן היתה לי שיחה זו עם המשוגע לדבר, בצריף בית הספר לדיג בתחומי כפר הנוער בן-שמון ב' שבצמק חפר, חוויה מרעננת ומרחיבה את הדעת. אגב, ביה"ס לדיג סמוך במדת-מה על שולחן כפר הנוער הנאבק כשלעצמו קשה על קיומו. ושוב, הרי אותה תופעה חיובית ומעודדת של ה"שרשרת", שלא פסה ולא נעלמה מחיינו למרות הכל.

הצד המעשי שבכל הענין — הרי הוא לפניך בתזכיר קצר ומאלף. תקרא בו וידעת, כי ארצנו השוכנת לחופי הים התיכון ומפרץ אילת ושני אגמים נקיים בה, ים כנרת וים החולה, ובכוחם של כל אלה לספק את תצרוכת הדגים של אוכלוסיתה גם אם זו תגדל — ואף על פי כן אין אנו מספיקים לעצמנו בתוך הארץ אלא שלושים אחוזים מתצרוכת הדגים שלנו כיום, ומזה חלק ניכר דגי בריכה. משום כך נאלצת המדינה להוציא שנה שנה מיליונים במטבע זר למיצרן חיוני זה, שהוא אחד מיסודות תזונתנו. ועוד תדע, כי לשם תיקון פגם זה הכינה מחלקת החקלאות של הממשלה

תכנית להרחבת ענף הדיג במדה ניכרת — עליך להבחין בין גידול דגים. שהנו ענף ממוכן בחלקו וצורך מטבע זר במידה רבה, ובין דיג חלוצי ופשוט שביסודו עבודת האדם.

והרי הגענו אל העיקר: ה"אדם" הזה צריך שירצה לעסוק בדיג וגם שיהיה מוכשר ומאומן לכך. כי תורה גדולה היא, עמוקה כים אשר במימיו שטים הדגים. ועל כן לימוד היא צריכה. העליה החדשה, שנתנה כוחות אדם לענפים רבים של משק הארץ — לא הביאה לנו דייגים, כי אין יהודים רבים במקצוע זה בעולם. ובלי בעלי מקצוע לא יכון ולא יתפתח ענף הדיג.

המסקנה הפשוטה ביותר מכל אלה היא — בית-ספר, ואמנם, עוד בשנת תשי"א הונח היסוד לביה"ס לדיג, שהוא כיום מוסד ממשלתי מסודר ותקין בן שלוש שנות לימוד, שמתקבלים אליו נערים בני 14—15, לאחר שסיימו חוק לימודיהם בביה"ס העממי. תשע שעות לימודים ביום, להלכה ולמעשה פנימיה מסודרת. סדנה ומדריכים מקצועיים. השכלה כללית ברמת בית-ספר תיכון בערך והשכלה מקצועית בשתי מגמות — הובלות ומכונאות. כנדרש לספיק נות-דיג.

ועף על פי כן, נטרד המוסד החשוב הזה בחבלי קיום קשים. ולא רק מבחינת תקציבו, אלא מפאת האוירה הכללית בארץ, שהיא רודפת "תכלית" ו"מעמד" ואין כוחות נעורים נוהרים אל בית הספר החלוצי הצנוע, הנותן בידי האדם מקצוע רב ענין ומפרנס את בעליו ברווחה.

מענין לספר, כי כל נער שבא לתחומי ביה"ס לדיג — דבק בו ובמקצוע במסירות ואהבה ומעטים מאד הם הכושלים בדרך או הפונים עורף. כי ממלכה בלתי-נודעת הוא עדיין ענף זה בארצנו ורבות האפשרויות בו, יבואו נערים מבקשי דרכים ויפליגו למרחבי הבלתי נודע, ויביאו ברכה לעצמם ולארץ.

ברכה חבסה

(סוף מעמוד 10)

שהואיל ואנשיהדות נחשבים אויביו הטבעיים של השטן, ומכאן צמחה האמונה התפלה שהוא עלול לנצל את ההודמנות כשהם נמצאים בלביים, ולנסות להשמידם בסערות ובפגעים אחרים.

מבין כל אומות העולם נחשבים הפינים לבעלי-הקסמים המוביקים ביותר בעולם הימאות. מהם המאמינים, שבכוחם להזמין סערה כרצונם, ואף לשתק את הרוח המסיעה את אנית-המפרש לדרכה. גם שריקה אין רואים בעין יפה על סיפון האניה, הואיל ויורדי-הים משתמשים הכוסות בשריקה מיוחדת כפנותם אל הקדוש סט. אנטוניו, שיוציא את הרוח מכלאה למען תנשב במפרשי-האניה ותסיענה למחוז-הפצה.

האמונה שעכברושים הנמלטים מן האניה סימן הוא לשקיעתה הקרובה, מבוססת, כמובן, יותר.

בסין קיים נוהג מושרש לצייר שתי עינים על חרטום כל אניה, אחת-אחת מכל צד, סגולה שהאניה "תראה" את הנעשה ברכה.

הימאות בעולם

המסתורין שנים

גילויי המסתורין בים והאמונות התפלות של ימאים — הם עידוף של חזיונות סבע שטרם נחקרו ופול מורשת הימאות הקדומה. הדיהם אתה מוצא נט ב.שירת היס" לרבי שחואל הנגיד. (ראת עמוד 4).

פויקים דומים ורבייניו — על המפלצות בימים — כבר פורסמו ב"פ".

ובמשתוף הלא הם מצטרפים כתרוחה להבנת תולדותיה ורוחה של הימאות. זה משלחיהו הקדום של האנושות. ושל הימאי בטנעו הישיר בסבע החפשי, האדיר, הנצחי של הימים והאוקיינוסים.

הפרשה המסתורית של "האמוטר"

דבר ידוע הוא, כי האויב המסוכן ביותר של הספנים היא דליקה בלב-ים. במקרים רבים אין אף לדעת סיבתה האמיתית, כפי שאירע באניה הבריטית "סאמוואטר".

ב-1946 הפליגה האניה משנחאי עם מטען של עתיקות סיניות, שהיה שייך למיליונר צרפתי. הנסיעה נפתחה במול רע, כאשר קופסה של כלי-חרסינה יקרים נפלה, מבלי דעת כיצד, על ראשו של אחד הסבלים ופצעו קשה. כידוע קיימות אמונות-תפלות ביהם לעתיקות שמקורן כמזרח... אחד המלחים נמחל כדי כך, שהיה צורך להורידו מן האניה בנמל הקרוב.

עם צאת האניה מיאפאן קמה עליה סערתיים אדירה. לאחר זמן קצר נעלם המיליונר הצרפתי פתאום — וכל המאמצים למצאו עלו בתוהו. שעות אחדות אחרי-כן שקט הים כועפו, והאניה הגיעה בשלום לחופי צרפת. כאן סטר הקברניט דו"ח לשלטונות והפליג לרכבו.

כתשעה חדשים אחרי המאורעות האלה טענה ה"סאמוואטר" סחורות באוסטרליה והפליגה לליברפול. בהיותה בקרבת מפרץ ביסקאיה הרגיש אחד המלחים בעשן שפרץ מחדר המכונות ומיד נתן אות-אזעקה. האש פשטה במהירות הבזק והיה הכרח לעזוב את האניה. סירות-ההצלה הורדו למים והאלחוטאי שידר קריאות ס.א.ו.ס. אחרי שה"סאמוואטר" עלתה בלהבות ושקעה בתהומות הים נמשו 3 מן הנוסעים ו-23 מאנשי הצוות על ידי אנית-קיסור שודית.

סיבת הדליקה לוטה בערפל, אך רבים הבטוחים עד היום (ובכ"ל לם הנוסעים ו-23 המלחים הניצולים), כי לא היה זה אלא המשך ישיר למול הביש שליווה את האניה מאז 1946, כשהפליגה משנחאי עם המיליונר הצרפתי ועתיקותיו.

חזיונות תמוהים על הים

מאז ומעולם נתקל הימאי במסעותיו הארוכים בתופ"עות-טבע מוזרות ובמאורעות משונים נטולות הסבר. רבות סופר ונכתב על ה"פאטה מורגאנה", הוא חזיון-התעתועים המופיע לעיני הנוודים במדבר במרות נאות-דשא ועינות-מים, הנעלמים מן העין לחלוטין שעה שמתקרבים אליהם. תופעות דומות מצויות גם במרחבי הימים. ימאי ותיק מספר, כי באחד ממסעותיו נטרפה אניתו בלב ים סוער והוא הוטל לאי קטן. לפתע ראה אניה גדולה

מתקרבת לחוף, אל עבר המפרץ ממש. אך שמחתו הגדולה נמוגה מיד, משהבחין לתדהמתו שהאניה עולה על החוף, ממשיכה בדרכה לרוחב האי, ונעלמת כלעומת שבאה בתוך ערפילי השחר.

חזיון דומה הופיע לעיניו של קצין תורן באנית-סוחר שעשתה דרכה מניו-יורק לקייפטאון. באחד הלילות נגלה לפניו כדור זורח גדול בעל צבע כחול, שעשה דרכו במהירות ממוזרח למערב. בהיות הכדור מעל לאניה פמש נמוג בדומה לכוכב-סבון, בהאירו שניות אחדות את שהור-הלילה באור כחלחל-בהיר. ההיה זה מטיאור ? — יתכן ויתכן, אך מכל מקום היה זה אחד ממראות-המסתורין המוזרים של הים.

קצין ימי מספר, כי באחד הלילות בהיותו על משמרתו הרגיש לפתע בגליאוויר חמים, שהביאו לעליה הטמפרטורה מ-70 ל-94 מעלות. הוא חשד שמא התלקחה הסחורה, וכבר רצה להעיר את רביה-חובל, אך שום דבר חשוד לא נתגלה והאוויר החם נעלם כעבור זמן קצר. יתכן שהיתה זו תוצאה של התפרצות וולקנית אי-שם, אך אין זו אלא השערה והדבר נשאר בכהנת חיזה סתומה.

מופלא לא-פחות הוא סיפורם של אנשי צוות-האניה, שהרגישו באחד הימים בריח חריף וסגרה של פריחת תפוחי-עץ, בהיותם מרוחקים מן החוף 1500 מילין. אחרים מספרים, שבאחד הלילות שמעו משהו שדמה לנגינתו של אקורדיון ענק, אף שהיו בלב-ים, רחוקים מכל ישוב. יורדיים שביקרו במפרץ בנגל מספרים על ה"תותאים" המפורסמים: קולות-ינפן מוזרים, כעין רעם מרוחק, בעוד השמים טהורים וזכים. רבות ושונות הן ההשערות על גורמי התופעות הללו, שיורדיים מבקשים לפענחם במשך מאות בשנים — ולשוא.

אגרות וסיפורי-יבדים נרקמו סביב התופעות הללו במרוצת השנים, על ההולנדי המעופף, על אניות-שידים, ואף על ענק המטייל כביכול ליד חופי ספרד, חוטף אניות גדולות מתוך המים ומטענן בידו האחת...

אמונות תפלות

אכן, לפלא הדבר, עד-מה רבים האנשים המאמינים באמונות תפלות למינייהן. עם זאת לא נטעה אם נאמר, כי הנטייה לאמונות תפלות חזקה אצל הימאים יותר מאשר אצל אנשים אחרים, שכן הם נפגשים תדיר במקרים מופלאים ובתופעות-טבע שאין להן הסבר. אמונות אלו נשתמרו בקרבם יותר מאשר ביבשה, ונמסרו מפה לאוזן במשך דורות.

בימים מקדם היתה האמונה התפלה קשורה בקשר בלי-נתק באניה: בעץ שממנה נבנתה ובדגלים שהתנופפו על תרניה. במדינות רבות היה קיים נוהג לכנות לתוך חרטומה של האניה מספר קורות-עץ גנובות, כסגולה לשיוט מהיר בשפות-לילה.

גם הטקסים המלווים את הורדת האניה למים כרוכים באמונות תפלות, ואם בימי-קדם כיסו את האניה בפרחים ובעלים, יצקו מין על הסיפון והזמינו כומר לברכה — הרי טקסים דומים קיימים עד ימינו-אנו, אם גם בצורה מתונה יותר.

אמונה אחרת רווחת בין ימאים רבים היא, שמציאותו של חתול על סיפון האניה היא גורם לאסונות ופגעים. סוכני אניות רבים מספרים, כי לעתים קרובות סרכו מלחים לעלות על אניה מסוימת בגלל מציאותו של חתול. קברניט של אנית-טילים סיפר, כי באחד ממסעותיו נתקלה אניתו בשורה של פגעים תכופים, שפסקו מיד לאחר שטיבעו את חתול האניה.

עורכי-דין, נשים וכמרים, נחשבו מאז ומעולם בעיני ימאים רבים נוסעים בלתי-רצויים על סיפון האניה, היחס השלילי לנשים נובע, כנראה, מתוך הפחד מפני מכשפות וקוסמות. החשש מפני כמרים וכוהני-דת מקורו, כנראה, בבגדיהם השחורים. יש סבורים, (סוף בעמוד 9)

התמונה ההיסטורית המפורסמת: גלסון מקבל את חרב קצינייהים
הספרדים אחר הנצחון ליר ס'ריונסנט

דוד רמז

בכח אהבה אמתית

אביב וארץ ישראל, לעשות משהו לנמל תל-אביב. ויודע אני שיש אהבה אמתית בלב כולנו, כקטנים כגדולים, ועוד יותר בלבבות הקטנים: אהבה הילדים לנמלנו ללא שעור, ובצדק, כי להם הוא, הם יהיו בו כבביתם. ומהו שם הדבר שנוכל לעשותו: סניתי-הגולה. נקשט את בתינו נקשט כל בית ישראל במנית העליה, ואת שלהי החורף הזה נהפוך לזמן של התעוררות למאמצים נוספים לנמל תל-אביב.

גם אני בשתי מידות: לא בניגוד למר הופיין, אלא כמלואים לו — נאמנות ותגובה. אל לנו לשאת עיננו לזול של יפו. אל נרשה לסוחרים להביא לנו סחורות משער יפו. נאמנות לנמל תל-אביב! הוא זקוק לנאמנות זו. אם אנו לא נהיה נאמנים לו לא יוכל לגדול. ועוד יותר חייבים לנמל: חייבים להרחיבו. תרכוש, איפוא, כל משפחה את מנית העליה — ירכשוה בתשלומים לשעורין בכל צורה שהיא. אין ספק כי ביאת אניות עולים לנמלנו תעורר לכבות בכל תפוצות הגולה הציונית.

עלה נעלה וגם יוכל נוכל".

אדר א' תרצ"ח.

(מתוך הקובץ "לרוח הישי", דברים מאת ד. רמז, הוצ' החי"ל תשי"ג)

באספת עם, ערב פתיחת נמל ת"א לנוסעים.

האספה הזאת נותנת כבוד לענין. היא מוכיחה, כי אנו אותבים את היים, מכל מקום אנו מתחילים לאהוב אותו. זאת היא אהבה כלואה. ביאליק דיבר על דמעה כלואה אשר כוחה רב. אהבתנו אל היים היתה כלואה. נגדרה הדרך לפנינו הדרך אל היים — כל ימי הישוב ההדש. ואהבה אשר היתה כלואה שנים רבות — כשהיא מתפרצת — בכוחה לחולל דברים גדולים. ויש סימנים להתפרצות אהבה זו. קבלתי היים מכתב ממדינה אחת — מסדרום החלוצית, שם עמלים בחורי ישראל. והם טצאו להם פנאי לכתוב לנו, כי הם משתפים עצמם לחג זה ומצטערים שלא נתפרסם בעתונים מה הם תנאי החתימה על המניות עליה. הם עורכים הערב מסיבה וחותרים בתורת קיבוץ על מניות מספר בלא לדעת את פרטי התנאים. וטלגרמה קבלתי היים עוד ממדינה אחת — ממדינת אמריקה. הועד ל"נחשון" מודיע לועד הפועל של ההסתדרות, כי הוא עורך מחור שורת הניגות בערי אמריקה כדי לשתף את הקהל הקרוב לעניינים אלה בחג זה. נחזיר הברכה למברכים ונגיד דיבור אחד לעצמנו: נדמה לי שעוד אנו יכולים לעשות משהו לנמל תל-אביב. לא אגיד כי רב כיום הזה, אבל בכוח אהבה אמתית יכולים אנו, בני תל-

להריק את מימיה של סירתם. אם יאבו ואם ימאנו, חייבים הם לטרוח יחד במלאכה, שאם לאו, מיד הם יורדים כולם יחד תהומה.

הרבה נסעו בספינה אחת וחלמו בחלומות ולא ידעו היכן הם באים. סירה קטנה הביאתם אל אי שבים, נאה ומזומן לבעליו. יש אומרים: אליו כיוונו בצאתם לדרך.

פרק חמישי

רק ירדו אל האי עמדו וחיכו לשאר הסירות שתבואנה. פיסת-אדמה קטנה היתה לרגליהם, ששאר האי עשוי מרשים ואבני-בולת ודרדרים צומחים בו וחיות-טרף מהלכות שם כבתוך שלהן. ורק פיסת-אדמה קטנה עשויה חול זהבתה וחם, נתונה לרשותם. והשמש קופחת על ראשיהם ביקודות. ומקום אין להם לשבת ולנוח, אף אינם מתאוים לכך. רק עומדים הם ומצפים לשאר סירות שתבואנה.

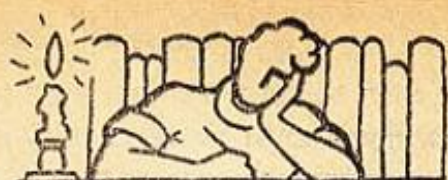
עברה עליהם אימה גדולה של היות-לבה, נתונים לש- בט או להסד לגלי-הים ולקליפת האגוז שעלולה היתה לה- ומקום אין להם לשבת ולנוח, אף אינם מתאוים לכך. רק הסירה שאיש לא היה שיחתור בהם מלבדם הם. כיון שכך, בא פיוס גדול וכבשם. פייסו דעתם איש על רעהו ופייסו דעתם של אלה העומדים לבוא בשאר הסירות.

לא היו מצפן ומפה שהדריכום לבוא אל אי זה דווקא. משום-כך מובטח להם שגם יתר נוסעיה של הספינה יבואו הלום. שאם היו מצפן ומפה עמהם, ודאי היה זה טוען נשיט הנה ומשנהו טוען נפליג שמה ותוך כך היתה הסירה אובדת כחפץ שאין לו בעלים. כיון שבאו בשלום, ראו בחוש שגם רעיהם ינהגו כמותם.

עמדו, איפוא וצפו להם, לא שתו לבם ליקודה של חמה. כמות שלא נתנו דעתם על כך שהערב עומד למצאם באין להם מחסה מפני הקרה ומפני חיות-הטרף, ומפני אימות אחרות שעוד אין יודעים מגין תבואנה אבל חזקה עליהן שאורבות להם.

הים ים גדול מלפניהם וארץ לא נודעת מאחריהם. כל זמן שהספינה חישבה להיטבע היה הים שפוי. מאחר שטבי עה ושלמה מלאכתו, כביכול, החל לטעור ובין גליו מקפצות אותן סירות עלובות, שנוסעיהן אין להם מצפן ומפה. הם עומדים ומצפים ועוד מעט תהא החשיכה יורדת עליהם וכ- נפת אותם בפחדים שלה. אין הם זזים ממקומם ואין הם מחשבים כלל למצוא להם מחסה. אפילו תינוקות שבקהל שלוים ואצבעם נתונה בתוך פיהם, כביכול יודעים הם ששעות אלו שעות של פיוס ושל חסד המה ומי יודע אם עוד תשובנה עליהם.

מישהו מעלה בדעתו שיכולים הם לפרוש סוכת שלום מעל לראשם ומשנהו גומר בדעתו לבנות חומה-של-אבן סביבם. כיון שהם מפויסים זה על זה בשל זה, הם נותנים יד איש לרעהו ועד-מהרה הסוכה מוקמת וחומת-האבן מוק- תת, שהכל טרוח יחד בבנין של אלו.

בספרות ואמנות

מ. מגד

מעשה בספינה שנטרפה

(המשך מהחוברת הקודמת)

ה

היו הסירות מקפצות כקליפות-אגוז אלו בגלים, עווי- כות לנפשו מאופק-עד-אופק. הן מלאות אדם, אך אין יוד- עים מי עלה בהן ומי נותר על גבי הספינה. עוד לא התרחקו מרחק-רב, וכבר נשמע קול-נפץ-ורעם והספינה נישאה רגע אל-על ואחר צנחה תחתיה והחלה טובעת.

כל מי שלב לו מבקש לבכות על גורלם של אלה שנספו בטבוע הספינה, אך אינו יכול. אדם קרוב לעצמו ואין הוא מתאבל על אבדן אחיו או בנו או אביו או רעייתו כל אימת שאינו יודע אם אין לו להתאבל על חייו שלו.

הסירה קטנה והים גדול וכל רגע הוא יכול לפעור פיו ולבלעה ולא יודע כי באה אל קרבו.

אילה הרהורים עולים בדעתם של הניצולים ואילו מחשבות.

על גבי הספינה היה איש-איש מהם טווה את אריג- חלומותיו לבדו ובונה לו פלטרין נאין של מחרים בארץ המיועדת לו. אחד ראה עצמו רוזן ונסיד ומשנהו ביקש להקיף עצמו בכלים נאים ולקנות לעצמו אשה נאה, שאלה מרחיבים דעתו של אדם. אחד סבר שרק בארץ החדשה יוכל לכתוב שירים נאים, שטרדות ביתו בעבר מנעוהו מכך, ושני היה מדמה שמשיבוא לאותו מקום המעותד לו, יהא מחו פני להנחיל לבני-אדם תורות חדשות. וכולם יחד היו מברכים על שנמלטו מתלאות העבר ויוכלו לבנות לעצמם פינה נאה — של בית וגן, של שיר והגות, של שררה ועו- שר — משרק תהיינה נסיכות-חיהם תואמות לאורח-החיים אשר הם מבקשים. ומובטח להם לכולם שרק נסיכות-הגורל מנעום מהמזומן להם בטבע הדברים ושמעתה ואילך יהיה סב-הדברים תואם בתכלית לנסיבות אלו.

היו חולמים על דברים הרבה ותולים את חלומותיהם באילנות גדולים ונאים. עד שטבעה הספינה וזימנה להם גורל אחד.

אלה חלמו כך והללו אחרת, סופם שהם נתונים באותה סירה ודרך אחת לכולם.

עתה הם משייטים במשוטה וטורחים בצוותה אחת

עלייד עלייד החלו שאר הסירות באות לחוף זה ממש. אחת לאחת באו וכבר כולן בכאן. עמדו וספרו את הבאים. אף שחסרו רבים. שנספו באסון. דימו שלא נעדר איש. כל-כך היו שמתים לראות את יתר הבאים שהם ניצולים מהסערה.

ב

ירד הלילה עליהם, תוך שהם מברכים הצלתם ומנש-קים זה את זה לשלום ולחיים.

לילה בארץ זרה וחדשה, אף שהוא צופן את הנסתר והמאיים בכל שעה משעותיו, עשוי להאהיב עצמו על החו-סים בצילו.

אלה שדימו לראות אורם של כוכבים משתקף בגלי-הים רואים עתה אור זה מצחק אל גרגרי החול שטרם פג חומם והם מנצנצים באפלה. לבנונית שלהם, אין זהורית שלזו פחותה מזו של קצף הגלים. כיון שהם רואים לה, מוב-טח להם שהשמים מעל מברכים עליהם. אינם יודעים כיצד יברכו על הברכה. כיון שרק צעירים שבעולם רואים כך לכוכבים מעל — מיד יודעים הם מה יעשו. כוכב מעל מספר על חסדי העולם עמם וחסד שבלבבם מספר על פיוט שלהם על העולם. אין יוצאת שעה ארוכה וכבר זה מוצא לו את בן-זוגו וזו מוצאת את בן זוגה. מובטח להם שעתה רש-אים הם ליהנות מזיוו של הלילה. לא כל שכך, שהם אשר עשאוהו להיות זיו ולא, הלילה, חשרת-אפילה של קיץ. מי שלבו אינו זוהר בשמחה, אף עיניו אינן רואות מאומה. כיון שהלב משמח את החיים על בעליו, נעשים החיים שמחים ויקרים. שמחו ויקרו זה בזה וזו על זה.

זקנים שבעולם אינם רואים לזהורית של חולות, אך רואים לצעירים שיודעים בה, כיון שכך, הם עוטפים עצמו-תיהם שנתייששו ומחייכים אל לבם. כיון שהם מתחייכים העולם מתחייך עליהם והם נרדמים בשחוק על השפתים, שאינם אלא עדות למתרחש בלבם.

הטף נרדמים עדי-מהרה ולבם טוב עליהם. מצאה אם את תיבוקה, חיתלה אותו בזום שלבה שופע ופשתה את ברכיה ערש לתנומתו. יש מהתינוקות ששומעים לקול סירינות שעלו בחצות הליל להנעים את שנתם ויש שומעים לשיר-ערש של אמותיהם. אלה יהיו משוררים ואלה בנים טובים להוריהם ואבות חנונים לבניהם. אלה ואלה אם יחיו, בשעת חצות כבר היו הכל ישנים, אם שמעו מלמול כלשהו בשנתם, ודאי לא ראוהו אלא בחלומם. מלמולם של עלם ועלמה מן האהובים אף הוא היה בבחינת חלום.

היה מספר לה שמיצר הוא על כך שכבר דימה שלא יראנה בשנית והיא מודה לו על שהוא חי. עוד אינם יודעים מה יהא עליהם וכבר הם מודים על מה שיש. כיון שמזלם האיר את פניה, מובטח להם בעולמם יאיר לו את פניו, אם נרדמו אף הם אותו לילה ואם לאו — אף ערות שלהם דומה לחלום שכולו טוב.

ג

היה ערב והיה בוקר יום שני.

מופיע השחר מעל ההרים וצובעם תכול, אף הלבבות מבקשים להתגונן בגונם של הרים. מתעוררות צפרי-כנף משנתן ופוצחות בזמר פיהן, אף הלבבות מבקשים לשיר עמן. נושקת החמה נשיקת-שחרית לים ולחול ומציפה אותן באודם שלה, אף הלבבות מבקשים לשטוף בזהרה של שמחת-שחרית.

מתמשך האור מכפותיהן של צמרות, רוטט וחגיגי, ומתברכים בו הניעורים ליומם שעוד אינם יודעים מה יומם מיום. מתמשכת נהרה של חמה, תחילתה מרעדת וסופה ברמה, מהרים וחול ומים, ומציפה אף את תחילתו של יום-אנוש.

באה אחוה גדולה של שחר-יום על עולם וברואיו ודוממיו. עוד אין העץ וההר והחול והגל יודעים מה יתארע עליהם בשעות אשר תבואנה, ושררתה של אחות-השחרית אחות ודבוקה בהם. לא נברא העולם אלא על מנת שיהא נאה ומאוהב, הנוי ואוהב. משום-כך אגלי-הטל אינם בוכים את מותם וגביע-פרח זוכר בעינוגים רבים את טוהר-דמם שנה בו שעה קלה. אין האור בוכה את התעצמותו-ליקוד והגל והחול זוכרים בחמדה את ליטופו ונשיקותיו. ואין האנשים הפוקחים את עינם אל מול האור הזה וצופים אל אגלי הטל האלה מבכים את ניסורו של גלגל-החמה — שסופו שיגיע לעיצומו של רקיע מלובן — ואילן ופרח ורעיה זוכרים בעדנת-געגועים את העין שניבטה בהם באהבה גדולה כל-כך.

העולם מאוהב ביומו ואף הבריות מאוהבות ביומם. כיון שהוא בא עליהם ברוך — חרישי ולטפני כשהם מצויים יחד, אף ברכתו חלה על צוות שלהם יותר משהיא חלה על כל אחד מהם לבדו.

האם מטופלת בתינוק שלה, והיא נושאת אותו על-כפיים ומראה לכל העומדים סביבתה כאומרת: ראו, שחוקו ופניו האדמונים, כעין התפוח, כביכול, יותר משהיא נותנת דעתה עליו היא שמחה בשמחתם של אחרים שיראו כמה נאה הוא.

אף הבעל הצעיר, אמש חגג את כלולותיו, נוטל לפניה של רעייתו בין כפות ידיו ומפנה ראשו לעברים. יותר משהוא חושש שמא יראוהו בכווני-אהבים שלו, מתאוה הוא שיראו מה נאוה רעייתו, פניה באור השחרית, אותו רגע אינו חרד לבל תחמוד.

ד

עוד הם מברכים על השחר הנאה ומה נאה עולם זה, וכבר אחדים מהם מפנים את מבטם צפונה ונגבה ורואים היכן הם שרויים.

כאן יש חולות זהובים שיער עבות מצל עליהם במקצת. שם יש יער עבות שאינו נותן דעתו על החולות הזהובים. כיון שיער-בראשית הוא יש בו חיות טרף, כאן

יש חולות רכים שהחמה משפיעה עליהם. בשעה זו של יום, את לטף-חומה. שם יש אדמת טרשים ואבני בזלת וברקנים שכבר בשעה זו של יום חומם יוקד ורע. נאה היא פיסת אדמה זו שעל שפתו של ים ואינם נאים יער-בראשית ושדה-טרשים שלצפונה ולדרומה. נאה היא השמש העולה מן ההרים ונושקת להם צפרא טבא ואינם נאים ההרים, שכבר עומדים כצהרי-היום. שפתו של ים על ספו של יום ראויה לתפילה ולעינוגים. אינה ראויה שיהיו יושבים בה עת רבה. אפשר שהעולם מלא-זיו למי שרואה בו. סברה שאינו כך למי שצריך לדור בו. מרחוק הוא משרה געימות של שלוה. יחפשו בו את משכנם. אפשר מלא הוא כעור של מריבה. עתה התינוקות צוהלים. עוד מעט אפשר שיהיו בוכים. ניצלו מסכנות של ים. עוד סכנות של יום לפניהם. כך חושבים המעטים, ומחשבתם דביקה אף ברבים. אילו היו תוחמים המעטים תחום לעצמם, לא היו הרבים שואלים לפיהם. כיון שזה עתה נתונים היו בכף אחת של התארעות אותה כף אוחות בציצית ראש של כולם וקוראת להם למעשים.

אותה שעה, אין גם איש מהם זוכר חלומות-עברו וכל מעיינו בפשוטי דברים, כיון שאין להם לחם לאכילה, יתורו אחר פת-לחם. לא ימצאוהו טוטלת בשדה, יצטרכו לבראה במו ידיהם. כיון שאין להם בית לדור בו, יתורו אחר משכנם. לא ימצאוהו בין דרדרים וגלומי בזלת, יצטרכו להקימו בעמלם. אינם זוכרים חלומות עברו, היטב הם זוכרים כיצד שייטו להם לסירות בשעה שניצולו מחמתה של ספינה שנטרפה. כיון שכך, יש בהם ידעות גדולה של צוות-המעשה. יחד הם רואים בשממה ואימותיה ויחד הם קושבים לקולותיה. כיון שיחד ברכו על השחרית, יחד ילכו לעיצומו של יום.

שחרו של יום שני לברכה — המשכו למלאכה. היה שם אותו מקשו, שפעמים הרבה ביקש למצוא מהו פשרם של דברים שמתארעים ולהיכן נתיבותיהם מוליכות. כשהיו בספינה, ביקש לדעת לאן היא משייטת כך — ולא מצא. פנה בשאלותיו לרעיו ושלחוהו לחפש את הרוח במדבר. כשבאו אל האי, נתאוהו לצפות למרחקי עתיד ולדעת מה אלה צופנים בחובם. סבור היה, טוב-טוב לו לאדם שחכמתו שואבת את מימיה מבאר-העבר ומשקה בהם נבטים רכים שעתידים לגדול, לפרוח ולעשות פרי. יסתכל אל תוכה של באר זו, ולבבו נרעש ונפחד. פשרה רויים ופשוטו אימים. לא יבינו הללו לפשר, ישלח אף אותם לצפות כמותו. עין המים זה מקרוב נקוו הלום כעין הבודלה וכל שבהם צח וברור ישתקף. יבינו כמותו, סופם שהם נופלים פנימה ונופל החיץ בין הרואות למראות. אין הם טובלים במקוה-מים זה — אינם יכולים לדלות

היטנו כדי להשקות לנצר רך. יאמר להם מה ראה — לא יאמינו. ואם יאמינו — לא יקבלו למשפטו. אף לא הוא מונה לדין-גורלות, אף לא הוא יתכון עתידותם. רוחו משיאתו לקרוא בקול גדול: אחי! — אחי! סמיות-עיניכם ואזלת-ידיכם היא אשר הביאה עליכם את הרעה אשר באתם עד הלום. עשיתם כנפים קצוצות לחלו-מותיכם, ואלו נשאוכם לתוהו. עשיתם משוטים לסירותיכם, ואלה הביאוכם אל ארץ חדשה. אחי! אחי! — סמיות עיניכם נשאתכם למצולות ים וידיכם החותרות במשוטים נשאוכם אלי-חוף. תנו דעתכם לראות לאן אתם הולכים. ואם אתם בוראים כנפיים לחלומותיכם, תנו אל לבכם שתהיינה הכנפיים תמות. ואם שמים אתם עומדים לפרוש מעליכם, יהיו השמים בהירים. ורק ידיכם האמונות וכנפיהם התמות תפרושנה שמים בהירים מעל לראשכם. אחי! — אחי! — מסביבכם התוהו ורב ועצום ממנו התוהו אשר בלבבכם, אם אין אתם מקימים חומה בצורה לנצור אתכם מפני התוהו. אחי! — אחי! — יש לכם יום של אור ויש לכם לילה של זיו. ואם אין אתם יודעים את הדרך אשר אתם הולכים בה, ייהפך עליכם יומכם למארה ולילכם להשכה גדולה. אחי! — אחי! — יש שופט לגורלכם, ואתם השופט. יש דין לעתידכם — ואתם הדין, אם תאבו — והיה משפטכם חסד ומשקלותיכם זהב טהור ואם תמאנו והיו משקלותיכם שייגים ודיינכם — תליינכם. על כרחכם הוטלתם לאי זה והגזרה היתה לכם לחרות הגדולה של רצונכם. ברצונכם אתם יוצאים לדרך החדשה והרשות עלולה להיות לכם לפסק דין חרוץ. אחי! — אחי! —

(מבפנים)

תיאור פר

סְפִינָה כִּי נִטְרָפֶת

סְפִינָה כִּי נִטְרָפֶת, מִשְׁלִיכִים מִלְּחִיָּה
הַמֶּשָׁא הַנֶּבֶד, כְּדִי נִנְחַ שְׁעָה...
עֲרָמָה תִּבְלָע, בָּאֵן עוֹד עֲלֶיהָ
מִסְעָנָה הַיָּקָר, מִקְלִית מִסְעָה...
כְּשׂוֹא הַגִּלְגַּלִּים נִמְרָד טְסִינָה,
שׂוֹכְנֵי תְהוֹמוֹת יִקְלָוּהָ רִיקָה.
אֲנִיָּה, אֲנִיָּה הֵן לָפֶת לֹא נִכְוָה —
דָּגִי — הַרְקֵק יִשְׁרָצוּ קְסִינָה...
אֵךְ שֶׁצִּי, בֵּין יָם וְשָׁמַיִם יִצְפוּ
שְׂבָרֵי-הַמֶּשָׁא שִׁשְׂרָצוּ אֶת קִצְעָם
עִם תְּנוּצַת הַגִּלְגַּלִּים אֲלֵי-חִי...
וְכִד הַמִּצִּיץ אֲקַסְפִּי וְנִשְׁוֹבוּ
יִגְרֵי הַמִּטְמֵן — וַיִּתְגַּל וְהָרַם —
פְּנִינִים, אֲנִי מְרָגְדִים לָרֵב...

תל קסיקה - ים יפו

החסינות הארכיאולוגיות בשנים האחרונות מפיצות אור חדש על חבל הארץ שבאזור שפך הירקון. תל אל כדאדי, תל אל ג'רישה, תל קסיקה שרידים עתיקים בצפונה של תל אביב - מראים על התושבות קדמונית רצופה הן בשטח והן בסדר הכרונולוגי.

התושבות זו ראשיתה ומקורה בתוצאות הירקון בטבע הסביבה המתנה בקטע זה של הנקרה.

אין פלא שמימי קדם הקלסה סביבת הירקון בצמח שני גורמים עקריים: א) מים וסביבה פוריה; ב) הירקון כגבול הגנתי טבעי. אולם דומה שדווקא הגורם הפלדלי השפיע במיוחד על ההתושבות בחבל זה של הארץ. שהרי מחוץ לתקלות יש לתת את הדעת על גורם התושבותי נוסף: סחר חוץ ושיט פנימי מחוץ הים עד לתל קסיקה. אם נכון הוא שמתל קסיקה שמש נמל על חופו הצפוני של הירקון תספוד לנו כל הסביבה בצפון ובדרום כעורף פלדלי נמל זה.

המפצל הארכיאולוגי בתל קסיקה הוא קל ספק המפצל החשוב ביותר בארץ בשנים האחרונות. תל מתנשא בקרבת שפך הירקון לים. הספינות - והמדבר הוא בספינות מימי קדם - יכלו להגיע בגרם הירקון עד לתל קסיקה. הנה, אפוא, הישוב ישוב-של-נמל על הנדה הצפונית של הירקון. ישוב שצמח בדרך הטבע בסחר חוץ ומצשנה. ר"ר מיקר מוצא סמוכין לציר זה במקרא. חירם מלך צור מבקש משלמה המלך חטים, שעורים שמן ויין ותמורתם ישלח לו עצים מהלבנון ככתוב בספר דברי הימים: "ונאנחנו נכלת עצים מן הלבנון ככל צרכך ונביאם לך בקטנות על ים יפו ואפה תעלה אותם ירושלים" (דברי הימים ב' ב-טו). ושוב חזר המלך בימי ורבעל בן שאלתיאל, בימי שיבת ציון. וקכה נקרא בספר עזרא: "ויתן סוף לטעבים ולחורשים ומאכל ומשתה ושמן לצדנים ולצרי להביא צצי ארזים מן הלבנון אל ים יפו ארשיון לרש מלך פלך פלך אל הים" (עזרא נ-ז). אולי אינה רחוקה ההנחה, כי הדברים מכוונים למי הירקון. עד "ליום יפו". הספינות נקטות היו מחוץ הים לתוך מי הירקון לשם הגנה טבעית. תל קסיקה שמש אפוא לפי הנחה זו בדיר נמל "מחוז". מדרך

המים בדרך היבש עד לירושלים אין קשי מעברתי. הקשי הוא בקביעת זמנאות של הקם שישוב בתל קסיקה בתקופה זו. ההיו אלה "גויי הים". שנאקוזו בחוף הארץ במאה ה"ב? נהרי יש ומביעים ספק בכלל במרבית קירמיה פלשמית קינת. סבל מקום מתר לצבר על השפעה פלשמית בחוף הים בתקופה זו. מסרת פנצנית וקשרים עם גויי הים - זו דמותה של המרבית התמריית בקסיקה בסרק זמן זה. בתקופה הקצה השרום-ישראלית מתהדקים הקשרים עם מרפוי המרבית בחופי הים התיכון.

נמל על גדות הירקון

שלוש שקבות שזכות לתקופה השראליית. הישוב השראלי הקדום פני ועלוב יותר מאשר הישוב שקדם לו. בדרך כלל הישובים השראליים שקמו בארץ על הרבות הישובים הנצנצניים. לאתר מן התפסח הישוב ונהפך כנראה מרכז פלדלי ואדמיניסטרטיבי וקצת-מוצא לקטר החוף. כל זה על שטח של 15-16 דונמי

ספרים חדשים

"קדחתים" - מאת ר. ה. ראסמוסן, לונדון. הספר - פרק מאלף מתוך פרשת-חיים רבת-הרפתקאות, אשר כמעט והגיעה לקיצה בנובמבר 1949. כשסירתו בת 14 הטונות של מר ראסמוסן התנפצה בקרבת ים האר-טלפול. מכירת הסירה לגרוטאות איפשרה לו לחזור לגור-וגיה מולדתו כשבכיסו 7 שילינג ו-6 פנס. את ספרו כתב כדי להשיג את הכסף הדרוש לרכישת סירה חדשה. הספר פותח בימי ילדותו של המחבר, כשסבל ממחלת-ריאות והרופאים קבעו כי לא יאריך ימים. הוא אתב מאד את הים, ואביו נעתר להפצרותו ושלחו לאניה. בראשית דרכו הימית נתקל באחד ממועדוני הימאים בספן גורווגי שכור, שאיים לנקר את עיניו בשפוד מלובן. היתה זו תחילתה של ידידות כנה, שהביאה לנער תועלת לא מעטה בהיותו באניתו הראשונה. עליתו לאניה היתה נקודת-מפנה בחייו, כאן השתפר מצב בריאותו להפליא על אף העבודה הקשה שלא היה רגיל בה. מכאן ואילך עבר לשרת באניות-אוקינוס, אך מעולם לא עלה על אניות קיטור. הספר מסתיים כשהוא פורש סרטת חייים מגוונת ומאלפת. מר ראסמוסן עשה שנים בסין, חזר לים במלחמת העז-לם השניה ועבד אף כעתונאי. שם הספר מעיד נאמנה על אופי מחברו, שהיה באמת משוגע לעבודת הים, מאהב. לראותו כמסמך רב-ערך על ימיה האחרונים של תקופת קריאת הספר מרתקת, הוא מלווה צילומים נאים, ויש אניות-המפרש.

ג'ו דן דסון על ג'וזף קונרד

סל קונרד בספריית בית יורדי הים בניו יורק

הפסל היהודי-אמריקאי ג'ו דוידסון שמת בראשית השנה בפאריס בגיל 68 שנה, נחשב אחד מגדולי הפסלים של תקופתנו. נולד ב'1883 בניו-יורק, בן למשפחת מהגרים מרוסיה. בגיל 30 כבר התפרסם כ"כותב ביאוגרפיות עשויות ברונזה". בין האישים שפיסל את פסליהם, אנו מוצאים את הנשיאים וילסון ורוזבלט, את מרשל פוש וגנרל פרשינג, את ג'ורג' ברנרד שאו ואנדרה ז'יד, את מוסוליני, סיטו, גנדי, מרת צ'אן-קיי-שאק, צ'ארלי צ'פלין, פרופ' אינשטיין, ה. ג. ולס, הנרי פורד, ג'ון ד. רוקפלר ועוד ועוד. בשנה האחרונה לחייו בא דוידסון פעמיים לישראל. ביקורו הראשון היה מקרי כמעט — הוא בא ביזמה ברטלי קראס — אך התרשם רושם חזק מאוד, ובהזדמנות הראשונה בא שוב לביקור ממושך. פרי ביקורים אלה הם פסלי הנשיא ד"ר ח. ויצמן, ד. בן-גוריון, שפרינצק, שרת ואישים אחרים.

זמן קצר לפני מותו כתב דוידסון אוטוביוגרפיה שבה הוא מתאר את פנימותיו ואת שיחותיו עם אישי הדור בשעת פיסול פסליהם. להלן הפרק הודן בפגישה עם הסופר ג'וסף קונרד:

— מרבה הייתי להרהר בדבר, מה הוא שהניעני לפסל פסלי דיוקנאותיהם של אנשים. לא הייתי אומר, כי היו להם פנים שרמזו לי על פיסול. יתכן, כי מחשבתי כלל לא היתה נתונה לפיסול כשלעצמו. מה שענין אותי היו האנשים עצמם — להיות עמם. להאזין לדבריהם ולעקוב אחרי התמורות בהבעת פניהם.

— אדם המסתכל בפורטרט, בציור או בפסל, אינו צריך להכיר את האיש המתואר ביצירה, כדי להכיר את האמת. אם האמן ידע לבטאה, דוגמה בולטת לכך הוא "וולטאר" להודון. מצויים ציורים ופסלים רבים של וולטאר, אולם ביצירתו של הודון טמונה האמת. דבר זה נכון גם לגבי דיוקן ראשו של פרנקלין מאת הודון. מבין עשרות הציורים והפסלים של פרנקלין, ניתן להכיר ביצירת הודון בלבד את פראנקלין של האיטוביגורפיה.

— קראתי את ספרי ג'וסף קונרד ושמעתי הרבה על הסופר. מכרה משותפת טרחה בסדור הפגישה בינינו. היא סיפרה עלי לקונרד, והוא הזמין את שנינו לסעודה בביתו בקאנט. קונרד חיכה לנו במכונית.

— הוא היה לבוש בצורה מוזרה. תחת מעילו לבש מכנסי-רכיבה ורגליו היו עטופות חותלות. הוא חבש כובע נוקשה. סבור היה, כי הוא נראה מאוד "אנגלי". צוארונו היה גבוה, וכאילו הטיל את ראשו אחורה. ובו בזמן החזיקו במקומו, מעל לכתפיים גבוהות מאוד ומרובעות. נלווה אליו צעיר לבוש תלבושת של נהג, אך קונרד עצמו נהג במכונית.

— קונרד התגורר בבית נאה. עטור גינה מטופחת. הוא כיבד אותנו בארוחה טעימה. אך הוא עצמו לא אכל. היתה

לו מבשלת. אולם הוא אכל רק מאכלים שהוכנו במיוחד בשבילו על-ידי אשתו ג'סי. הוא היה חולה קיבה וחולה מדומה, ואהב לדבר על מחלותיו המדומות. חבריו מרבים היו להמליץ לפניו על תרופות, שהוא נהג אחר-כך לקנותן. בחדרו היו אצטבאות מלאות רפואות, שהוא לא היה טועם מהן מעולם.

— אשתו סיפרה לנו, כי קונרד היה כותב בשעות הלילה בכתב יד! אחרי שכתב דף או שנים, היה נוהג להעירה משנתה ולבקשה שתדפיס לו דפים אלה במכונה. כדי שיראה, איך עלו הזכרים.

— קונרד הסכים ברצון לשבת לפני כדי לפסלו. והוא בא לסטודיה שלי. ביליתי עמו שעות נפלאות: הוא דיבר אנגלית מוזרה — היה לו מבטא מיוחד משלו. בשעה ששור-חחנו נוהג היה לעבור לפתע לצרפתית, הואיל והיה מדבר צרפתית בטרם למד אנגלית. הוא סיפר לי על ימי ילדותו בפולין. תמיד היה כמה לים. הוא נמלט מכיתו ונתקבל לעבודה בצי המסחר הצרפתי.

— שאלתי, משום מה אינו כותב צרפתית. אם שפה זו שגורה כל-כך בפיו.

על גשר הפיקוד עמד מספרה הצעיר של האניה. משקפת ענודה לצווארו ועיניו צופות לעבר מוצא הנמל. — "הרם העגנים" — נשמעה פקודה. ההגאי עמד אותה שעה בתאו, עיניו צמודות למצפן וידיו אותיות בבטחה בהגה. אין זו הפעם הראשונה שהוא מקבל את פקודת-ההפלגה — צפירה קטועה, הדגל מורד, מועלים העגנים, האניה וזה — ותוך זמן מועט והיא מעבר לגבול הנמל. האססנאי עומד ליד ארגוני ריקות ושימורים שהועלו לאניה בעגנה ליד החוף, ופוקד על אנשי צוות האניה להורידם אל המחסנים בבטן האניה.

על סיפון האניה תנועה רבה — אין הפלגה זו כהפלגות הקודמות. הפעם משמשת האניה בית-ספר לנערים מאגודות הימיות השונות. שרוכזו בקורס ארצי מטעם "החבל הימי לישראל" ואשר הגיעו לדרגת פיקוד באגודותיהם ועתה עליהם לרכוש נסיון בניגוציה בים הפתוח, וכן לתלמידי בית-הספר המקצועי ליד הסכניון.

מפקד האניה הצעיר ירד עתה מעל גשר הפיקוד לתאו, כשמש-מרת ראשונה של אנשי הצוות כבר משובצת בחניכים הצעירים. על שולחן רחבי-ידיים שרש מפות, עיין בספרים ודרך צנור נחושת המחויבר מחדרו לגשר הפיקוד הוא קורא: "שמור על הכוון! צפונה מערבה, אל תגביר את המהירות למעלה משבעה קשרים". אחרי-כך הסיר את כובעו הלבן, ניגב זיעתו וקרא את סגנו.

בפתח התא התייצב צעיר עטור זקן, שפניו העידו כי אין זו לו הפלגה ראשונה. מחניכי הפליים הוא, עבד בצי המסחרי, איש העבודה והמשק, ועם סרוץ מלחמת-העצמאות חזר אל הדגל הימי, בשיחה קצרה הובררו הבעיות הדחופות, סידור האנשים בתאים, הוך דאגה מיוחדת לסידור האורחים ומדריכי בתי-הספר.

לאט לאט מתרחקים ונמוגים הכרמלי, הקריות ועכו. עתה סביבנו רק מים, משטח כחול-כהה, סה ושם השחפים הלבנים, ה"צפים" על פני המים בקבוצות כאוויזי בר וצונחים לתפוס דג — ושוב מתרוממים אל על...

קול שריקה ממושכת נשמע בדם-קול הספינה ואחריה הפרזה: "הפסקת-עבודה" — ושוב שריקה. עתה שוקקת האניה מרוב אנשי הצוות, אלה העולים מחדר המכונות ואלה היורדים מגשר הפיקוד, אנשי חדר-ההגה ועובדי הסיפון למיניהם. הצעירים פניהם מביעים שמחת העבודה. זה עתה עסקו בשטיפת הסיפון, בצחצוח ובשיפוץ שונים. המכונאים — בנדיהם וידיהם עוד מלאות שמן — והכל ממחרים עתה לחדרי המקלחות, כי המים ניתנים כאן לפי "לוח-זמנים" — והמאחר מפסיד...

היום — יום הראשון להפלגה, יום ששי, אולם אין מחמיצים מסיבת ליל-שבת. חדר-האוכל של הצוות מלא, עדיין חברי קורס "החבל הימי לישראל" יושבים בצד אחד, ואילו תלמידי בית-הספר המקצועי — מולם. אחד החברים פותח כמנגינה על אקורדיון והחבריה פוצחת שירה. האקורדיון עובר ליד אחרת והשירה גוברת והולכת ובסיומם נערך "חידון" ואף ניתן פרס לזוכים — אנשי צוות-האניה.

שעת מכסיף רחב ידים הוא הים משעלו אנשי-האניה בהצות להתליף את ה"משמרת". הירח מאיר נתיבות הים, לא הרחק מאחזנו עוברת אנית-נוסעים, סיפונה מאיר, קול נגינה נשמע, וזוגות רוקדים... לאחר הפלגה של שתי-עשרה שעות בקירוב, בשעות אחר-

"אך", השיב, "כדי לכתוב צרפתית אתה חייב לדעת אותה. אנגלית היא שפה כה פלסטית — אם אינך יודע מלה, הדרושה לך, אתה יכול ליצור אותה; אולם לשם כתיבה בצרפתית עליך להיות אמן כאנטול פרנס".

— יום אחד סיפר לי בצחוק על פניו מעשיה בבנו ג'ון, בשובו באחד הימים מבית-הספר, אמר ג'ון לאמו: "האם אין זה חבל, שאבא לא כתב את התנ"ך?" כשנשאל ג'ון, משום מה הוא מצטער על כך, השיב: "ראו בכמה מהדורות ספר זה מופיע — הרי הוא נמצא בכל בית ובית". הדבר מצא חן בעיני קונרד, והוא שמח לכך, שלפחות לבנו יש חוש מסחרי.

— הייתי פוגש את קונרד תכופות. פעם הזמנתיו לארוח-חה ב"קפה אירופה". שאלתיו, מגיין הוא לוקח את הדמויות שבספריו, האם הן לקוחות מן החיים או פרי דמיונו בלבד. תשובתו היתה: "לא זה ולא זה".

— "האם הנך רואה את האדם ליד השולחן שהוא?" — שאלני.

הסתכלתי וראיתי מעבר לרחוב אדם זקן, בעל זקן, אף גדול ופנים רזים, שהיה כפוף מעל לצלחת מרוכז באכילה. קונרד אמר: "דע לך, שאדם זה — הוא עוסק בענינים אלה ואלה, ואלה הן תולדות חייו". — והוא התחיל מספר סיפור. בהסתכלי בידם ההוא הופתעתי מכך, כמה מתקבל על הדעת סיפורו של קונרד — ואף התחלתי להאמין בו.

"אלך ואשאל את פיר", אמרתי.
 "אל תעשה זאת, קרוב לודאי, כי סיפורי אינו מתאים למציאות — אך הוא יכול היה להיות נכון".

מייילט ד. מק-מהון

הסתפלות מקן-העורב

אקמי מצל ראש תרן נים

נסן לבחן נשמת אדם —

הקיקה דסוקה פה סקרת-מנוח.

פה מקרדת מקל משב קל-לם.

דוגמת זה הקט קרועש.

הפוער נמקנעש ? —

המגישות עם אניות-משא ונפט. והרי חלקו הצפוני של האי קפריסין. לפתע נעצרה האניה. קילקול קל במכונה — מכריו הטכונאי הראשי. התיקון ימשך כמחצית השעה, אין הדרך ארוכה לפנינו. בשעות הצהריים נמסרת הודעה ברמקול, כי משעות אחר-הצהריים תהיה חלוקה חפשית של מים: סימן מובהק, שאנו סמוכים לחופי הארץ. אותו ערב נערכה מסיבת-סרידה. הפעם, קשה היה להבדיל בין הספלייגים, תלמידי בית-הספר, אנשי "חבל ימי לישראל" וצוות האניה — כולם משפחה אחת. האפסנאי וחבר עונריו, שבמשך כל ימי החסלה שקוד לבל ירוקנו המחסנים, העלו מכל טוב. על השולחן הועמדו דברי מאפה, פרי עבודתם של האופים, ושאר מיני כבוד. רב החובל של האניה א. ברק מסכם את המסע ומביע שביעות-רצונו מ"חבר העובדים הצעירי". מדריכי בית-הספר, צבי קלירנב ודוד סלינגהוסר זי. גול מדדים לרבי-החובל ולאנשי הצוות על מסע-הלימודים המוצלח, והוך כזו ישיבה פורצת שירה אחרת...

עם עלות השחר אנו עוברים על פני בירות. עתה אין צורך במפות ובהסברים, — הגיאוגרפיה ברורה וידועה. עם רדת היום מנצנצים מרחוק אורות כוודים: הישובים בצפון הארץ, ובכל זהרה נראית עיר-הנמל — חיפה...

חניכי קורס החייל על טיפון אנית הלימוד

אבלים עם כל העם

במדינה ובתפוצות

על פטירתו של

חיים וייצמן

הנשיא הראשון למדינת ישראל

ונשיא כבוד של החבל הימי לישראל

בית החבל ימי לישראל

מערכת "ים"

הצהריים, התגלה לעינינו חלקו הדרומי של האי קפריסין. לרובם של הספלייגים היתה מין הרגשת היותם ב"חוף-לארץ". מספדי האניה מסבירים לשואלים הרבים לפרטים גיאוגרפיים שונים, ומשקפת רבי החובל עוברת מיד ליד. גם על לוחות המודעות סורסמו פרטים על האי: תושביו, נמליו, מוצריו וכו'.

למחרת, לפנות ערב, נראה באופק אי שני — הפעם היה זה חלקו הדרומי של האי רודוס: הרים הדומים בצביונם להרי הארץ. במשך היום הפלגנו בין אי יתן במים מסוערים. אגנם רובם של אנשי הספינה "החזיקו מעמד", אולם היו גם כוודים, ש"הרגשתם" היתה רעה. "שטח זה מסוכן — אמר רבי-החובל והסביר: רוחות דור" מי מים, ויש צורך בעין פקוהה יותר. ואכן, אותו לילה דלק האור בחדרו של רבי-החובל עד שעה מאוחרת.

אנו עוברים על פני חלקו הצפוני של האי רודוס. הראות טובה, והכל נראה לעין. דוגית פאפרש אדום עוברת חיש, ליד העיר רודוס עוגנת אניה. לא הרחק ממנו חג כדור-אוויר. "הנה מלון השושנים!" מראה קריאה מפי אחד ותיק בים — מקום חתימת הסכם שביתת-הנשק עם ארצות-ערב. המשקפת עוברת מיד ליד.

הרי הריה הצפוניים של תורכיה. ושוב ימים הנמשכים כמעט כלי חשבון, בים המזרח.

עוד יומיים נותרו לסיום מסע ההפלגה. התלמידים נכנסו כבר ל"מסלול" בעבודתם, כאילו ותיקים היו. ניתנו הרצאות-הסברה מפי קציני האניה ולימוד על גבי מסות. אנו תוודים לכחן הארץ, ותוכפות

חברת "קו שופטי ישראל"

קראניות ישראל חדש בין אמריקה המר- כזית לישראל יפתח בתחילת דצמבר ע"י חברת "קו שופטי ישראל", שנוסדה לפני חד- שים אחדים בחמיכת הממשלה.

החברה רכשה בימים אלה את אניתה הרא- שונה בנפת של 10 אלפים טון במחיר 350 אלף דולר מאת החברה הרונית הממלכתית ועם הנפת הדגל הישראלי על תרניה, ב"5 לצמבר, בנמל קופנהאגן, יקרא שמה "בן- נון". היא תפתח את הקו המסחרי החדש בין ניראורליאנס שבמפרץ מכסיקו דרך קו- בה ואירופה לישראל. הצוות שיהיה מורכב כולו מיורדי ים ישראליים, יוקם בימים אלה לקופנהאגן כדי לקבל לידיו את הספינה.

נציגי החברה בניו יורק עומדים עתה ב- מרמ על רכישת אנית נוספת. שתהיה הגדו- לה ביותר בון כל אניות הסוחר הישראליות והיא תיכנס לשירות בתחילת 1953.

חברת ספנות זו תקבל על עצמה להביא את מטעני היבוא של סוכר מאי קובה ר- חיטה מן המפרץ המכסיקאני. הסכון רב בהו- צאות ההובלה יגרם תודות לסיוור המיוחד, שיקבע מינור, שלפיו יובאו הסחורות המיר- עדות לישראל ממערב ארה"ב דרך נמל ניו- אורליאנס במקום נמל ניו-יורק, מה שיוזיל את דמי ההובלה.

ממשלת ישראל תמכה ביסוד חברת הספ- נות החדשה. צוינו במיוחד עזרתם של שר- המסחר והתעשייה ד"ר ד. יוסף ושר התח- בורה המנוח ד. צ. פנקס.

השתתפו במירוץ בינלאומי של סירות

קבוצה מאנשי צוות האנית "עכו" השתתפו במירוץ בינלאומי של סירות-הצלה שנתי-ם בנמל הודסון בניו יורק, בעת עגינתה של האנית לאחרונה באותו נמל. הקבוצה הישר- אלית, שאמנם הגיעה לאחרונה בין 5 קבוצות ממדינות שונות שהשתתפו במירוץ, זכתה עם זאת לשבחים מפי מארגני התחרות על הרוח הספורטיבית שפעמה בה. לאנשיה הוענקו פרסים סמליים, ונאמר להם כי מקו- מם שמור לתחרויות דומות בשנים הבאות.

10 ספינות מאנגליה

10 ספינות הדיג, שהוזמנו באנגליה, עומ- דות לפני נמל הכנתן. 4 הספינות הראשונות יגיעו בנובמבר-דצמבר.

סך 300 אלף ל"י הוצא כמעט כולו למילוי הפרשים במחיר הספינות. מחיר הספינה יהיה 40 אלף ל"י והן תירכשנה ע"י גופים מאורגנים.

בענין 5 ספינות הדיג, שנרכשו בארה"ב ע"י פ. לבון, הסכים משרד החקלאות למכרם לצי השער דולר בלירה (ולא 2.800 ל"י).

"קרפיון העשב" מסואם לישראל

500 דגי "קרפיון העשב" הגיעו לישראל, כמשלוח מאת ממשלת סואם. בסיוע ארגון החקלאות והמזון של א"ם. הסדרת המש- לוח נעשתה בעקבות טיפולם של שליחי מתי- לקת-הדיג במשרד החקלאות שביקרו במזרה הרחוק. הדגיגים שהגיעו לישראל במצב טוב הועמדו לרשות תחנת הנסיונות של מחלקת הדיג בשרה נחום, מקום שם נערכים ניסויים בדרכי איקלומם והטלתם, שיקבעו את סיכויי התאורחותו של זן דגים זה בארץ.

"קרפיון העשב" שייך למשפחת הקרפיו- נים הסיניים שבירולו הצליח באיזור סינגפור ובנגקוק, והוא נראה כמתואם ביותר להנאי הארץ.

דג זה ניוון על הירק וצמחי-בור דגניים, על עצים וירקות וגזעיר-בנות. מוזן זה גדל בישראל. דג זה מהפתח בצורה טובה ביותר והוא עשוי להגיע הוך שנה למשקל של 2 ק"ג ויותר.

חברה לאומית לדיג במים עמוקים

ההמשלה עומדת להקים חברה לאומית ל- דיג במים עמוקים הרחק מהופי הארץ - בשדות הדיג הבינלאומיים. לממשלה תהיה זכות דעה מכרעת בחברה וישותף בה הון ציבורי - לאומי והסתדרותי, הון-פרטי והון- משקיעים יהודים מחו"ל.

חידושי סר

י
י

לא תכלת. לא אור. לא אדם.

קק ים!

גוף געגועים פלים -

הגלים.

חוף ה'למות נמקים -

מקסמים.

קל עמק העצב -

קצוף הקצף!

מיתרי השרירים שרים:

משקרים!

הפל סדר קלא חק -

ק'המ'ג!

ובאף ימים מצביע הים

שם.

שיפור בענף הדיג

על שינוי לטובה שחל לאחרונה בענף הדיג והוזמנה ציוד רב בחוף-לארץ, הודיע מזכיר איגוד הדייגים ד. שמידע, במועצת האיגוד שהתקיימה בחיפה.

מכספי ההענקה הקציב משרד החקלאות לענף הדיג 600.000 דולר. בכספים אלה יר- כשו חלקי חילוף ומכשירי דיג. עד סוף שנה זו יגיעו לישראל כמה ספינות-דיג חדשות מתוך 10 הספינות שהוזמנו באנגליה. 5 הסי- רות שנרכשו לפני כשנה על ידי משרד החק- לאות בארצות-הבריה, עויין לא נכנסו לכלל שימוש. מאחר שאין הן מתאימות לדייגים המקומיים ומתירים גבוה מדי.

הוזמנו 153 פועלי נמל

בטקס חגיגי נמסרו בבית יורדי ים תעו- דות הגמר ל-153 פועלי נמל חיפה, שסיימו את הקורסים להשתלמות בעבודות נמל.

בקורסים השתלמו 37 מנופאי חוף, 29 נהגי קלשונים, 27 מנופאי אניות, 26 הנאי סירות, 16 ראשי דוברות, 13 מחסנאים ונגה סרקטור אחד.

מעתה יקבלו בוגרי הקורסים תוספת הש- תלמות של 30 פרוסה ליום.

הקורסים נערכו מטעם המוסד להשתלמות לעבודות הנמל, שבו שותפים משרד העבר- דה, משרד התחבורה ומועצת פועלי חיפה.

נתמנה מנהל נמל יפו

אפרים דקל ממשרד הבטחון נתמנה מנהל נמל יפו, מאחד בנובמבר.

פ. גוברין, המתאם לנמלי יפו-תל-אביב, שעסק בחדשים האחרונים בהכנת התכניות המפורטות לשיקום נמל יפו והפעלתו ע"י הממשלה, נתמנה מהאם לשלושת הנמלים חיפה - יפו - תל-אביב, מטעם משרד ה- תחבורה.

הציוד הימי, דוברות וסירות מוטור, הי- מצוי בנמל יפו יעבור, לפי ההסכם בין מש- רד התחבורה לאוצר מפעלי ים, לרשות נמל יפו.

הצלחות ומשלונות

הנסיונות הראשונים בדיג, שנערכו עלידי ספינות ישראליות, בחוף התורכי הוכתרו ב- הצלחה. לעומת זאת נכשלה חברת הדיג "עד- א" בנסיונותיה לדוג בסביבות בריטניה ומא- רוק.

כר צשע הגי פי אי דניי,מז חרכיג ודהל מזכיר איגוד הדייגים ציין, כי שער החלי- פין לירה לדולר, שנקבע לענף הדיג, עלול לפגוע קשה בענף מאחר שהוא זקוק להשק- עות גדולות. הוא ציין כי הדייגים עומדים על כך שיקבעו להם אה שער החליפין ב, בסיום הוסכם על הקמת קרן עזרה הדדית לדייגים בסכום של 50.000 ל"י בה ישתתפו משרד החקלאות ב-20.000 ל"י, הבנק החקלאי ב-20.000 ל"י והדייגים ב-10.000 ל"י.

(סתוך עלון האינפורמציה של מיניסטרויון הספנות הפולני).

התקדמות כהירה חלה במיכון תהליכי העבודה בנמלים הפולניים הודות למשלוחים שנתקבלו מברית המועצות, הותקן מספר גדול של מכונות בנמלים, במעגנים ובבתר האחסנה.

הנמלים הפולניים מבססים כיום עבודתם על שיטות שונות לחלוטין מאלו שהיו נהוגות לפני המלחמה העולמית השנייה. לדוגמת הנמלים הסובייטיים, הנהיגו גם בפולין את שיטות המשלוח הרחוקי, המסייעות הרבה לצמצום זמני המשלוח.

דרגת המיכון עלתה בשנת 1951 בנמלי פולין מ-28,7% ל-40,2%, ויעילות העבודה גדלה בממוצע בשעור של 9%. באותו פרק זמן ירד מספר סועלי הנמל המסגרים אחרי הנוריה מה המקובלת של פריון העבודה, מ-21 ל-3-5 אחוזים.

מספר המכונות המודרניות גדל והולך בהתמדה. בנמל שצ'צ'ין הותקנה מכונה עצומה להעברת מסענים בשיטת הסרט הנע. והי המכונה הגדולה ביותר מסוג זה באירופה כולה. גמליהם של שצ'צ'ין הוא כיום הנמל היעיל ביותר בכל אירופה.

התחרות בטהירות הביצוע של העבודה ובטפול באניות נמשכת והולכת בנמלי פולין.

בנמל גדנסק, גדיניה, למשל, משתתפים כ-67% מכלל הסועלים.

שרותי ים

„ללויד טריסטונו“ בשרות לאפי ריקה. — אנית המנוע החדשה „אפריקה“, שנוצרה לשרות אכספרס בין איטליה לאפי ריקה הדרומית, יצאה בראשית מארס להפלגת הבכורה שלה בקו חוציה—ברנדיו—טרוס סעיד—צדן—טומבסה—זרבן—קפטאון.

בין יוגוסלביה — אירופה הצפון ניה. — במספנה „שלושה במאי“ בריקה התקיימה זה לא כבר השקת האניה „אחלה“ בעלת 4200 טון. זו הגדולה באניות שנבנתה עד עתה ביוגוסלביה.

גנואה — ריאו ביי 11 יום. — אנית המנוע „גיליו צורה“ של חברת „איטליה“ עשתה את מסע הבכורה שלה מגנואה לריאו דה ד'גיריו בזמן השיא של 11 יום.

שיא פריקה במרסיי. — לנמל מרסיי הגיעה האניה השווצרית „אנונציאדה“ ובה מטען תבואה של 9.000 טון, מיועד לשוויי צריה. פעולת הפריקה החלה ב-4 במארס ב-9.30 בבוקר ונמשכה עד ל-6 במארס 5 בבקר. המשא נסרק במשך 35 שעות במהירות של 4-500 טון ליום.

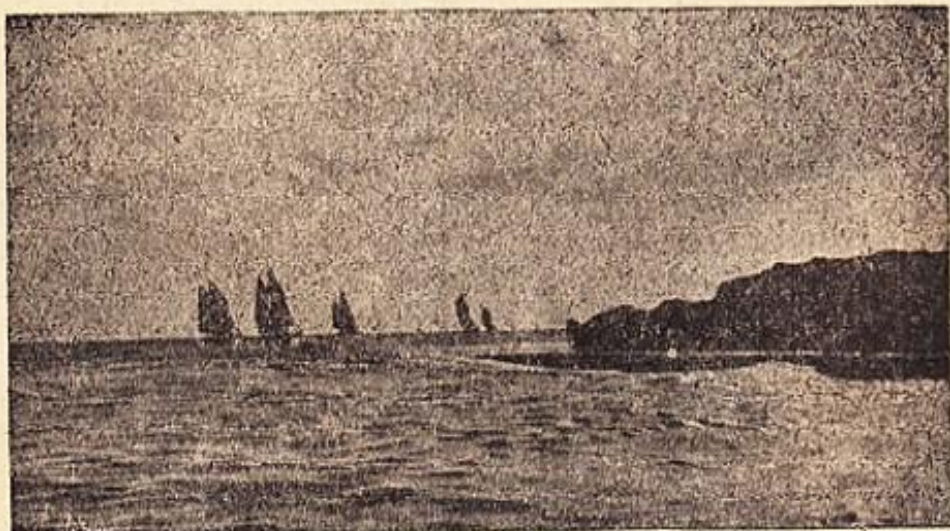
שרות ישרי חדש פרמן—אנמזורי פן—סאנטוס. — סוכנות אניות שנוסדה זה לא כבר באנטוורפן, הנהיגה שרות סדיר בין פרמן ואנטוורפן מצד אחד וסאנטוס מ-אידך : 3 הפלגות בחודש בלי עגינות ביניים.

השרות המהיר מניו יורק לניוא פולי, קאן וגנואה. — חברת „אמריקן אכספירט ליין“, פתחה, בשתי האניות החדשות בעלות נפח של 29.500 טון כ"א „קונ סטיטושן“ ו„אינדפנדנס“, שרות אכספרס חדש מג'וריק לים התיכון, אשר יקצר את הדרך כיום שלם.

עם זאת גדלה כפרק זמן זה תנועת הסחורות : נסרקו והוטענו 2.742.439 טון לערך מת 2.620.407 בשנה הקודמת.

לימסול במקום פורט סעיד. — מנהלת הנמל בלימסול (קפריסין) משתדלת למשוך את לבם של השלטונות הבריטיים, להשתמש להבא בלימסול כנמל מעבר למשי לוחים למזרח הרחוק, במקום נמל פורט סעיד. מצויים כאן כל הנתונים הטבעיים, חסרים רק סירות ומנופים נוספים.

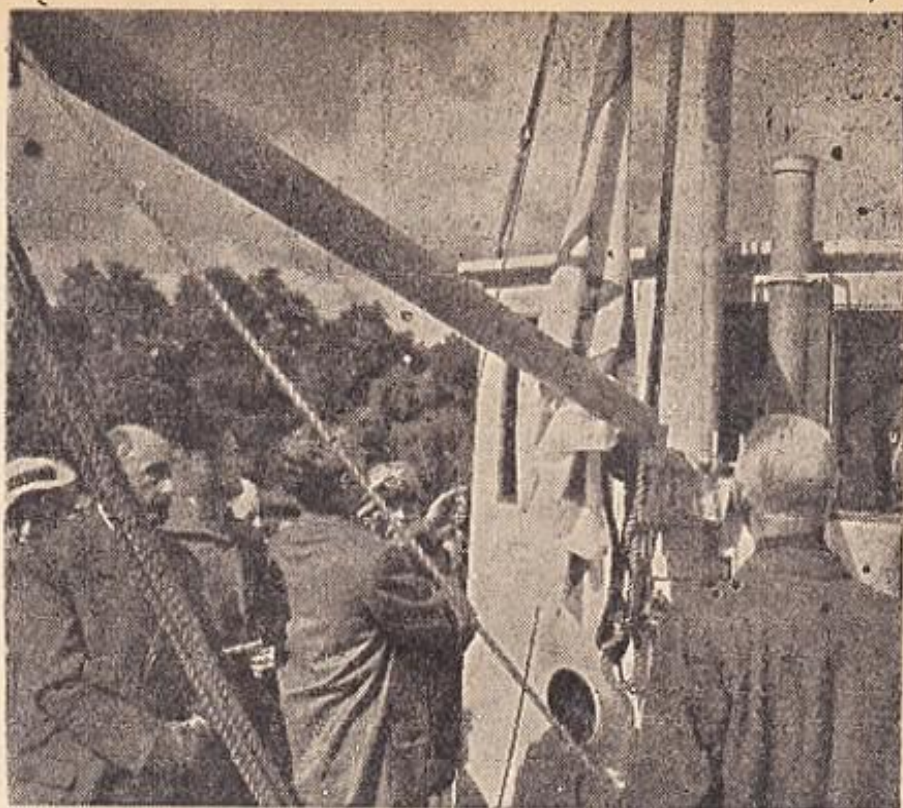
אמריקה הדרומית קובלת על דמי משלוח גבוהים פים. — המועצה הכללית הסוציאלית הבינאמריקאית קיימה זה מקרוב ועידה שטיפלה בקובלות ארצות אמי ריקה הלטינית על תעריפי המשלוח הגבוהים שנקבעו ע"י איגוד הספנות מעבר לים.

בשיוט הקרים
תחרות סירות המפרשים בין חיפה לתלאביב (ליר עתלית)

סידת־דיג חדשה - שי משוידיה

בעל מספנה, יהודי מסטוקהולם (שוודיה), תרם ספינת־דיג למגבית קרן־היסוד, ציר־ישראל כשוודיה, ד"ר א. ניסן, מעלה על תורו הספינה את הדגל הישראלי בטקס החגיגי של מתן שם עברי לספינה פני צאתה לישראל. היא נקראה עקיבא. משמאל - מר גרושינסקי ורעיתו, תורמי הספינה.

מראה ספינת־הדיג „עקיבא“
בנמל סטוקהולם - לפני הפלי-
גחה לישראל. האורחים הוזמנו
לסייר בספינה בטקס החגיגי
של הורדת הדגל השוודי והנפת
הדגל הישראלי.

בהבל הימי לישראלי

בְּמָרְקוֹז

פגישות

ב-27.10.52 היתה במשרדי הקרן האמריקאית למוסדות ישראל פגישה בין באי כוח הקרן לבין החייל. מטעם הקרן השתתף מר. ה. אריאב ומרת י. גוטליב ומטעם החייל היה ד"ר מ. הינדס, מ. סוכרוק וד"ר צ. ברנר. נדונו עלאי כיה"ס הימי והשתתפותה של הקרן במפעלי החייל.

עוה"ד צ. קלמנטינובסקי חזר משליחותו באפריקה הדרומית, בה עסק גם בעניני החבל הימי לישראל במקום. הוא קיים שיחות ופגישות עם עסקני החייל והפדרציה הציונית בדבר השתתפותה במפעלי הים של החייל בישראל.

מר ס. לוי, המוכיר הכללי של ציגות הפדרציה הציונית הדרומי אפריקאית בישראל חזר משליחותו בעניני הפדרציה. בפגישה עם נציגי החייל היה ד"ר צ. ברנר וב. פלונקרייז מסר פרטים רבים על טפולו בעניני החייל במקום.

הצייר אלכסנדר בוגן סיים את ציוריו לאלבום הימי שיצא בהוצאת החייל והציגם לפני מספר עסקנים. נבחרו מספר ניכר של ציורים להכנת האלבום.

מרכז המורים למען החייל

מרכז המורים הוציא חוזר לציבור המורים בארץ בקריאה לחבריו להצטרף לשורות החייל. החוזר נתפרסם גם ב"הד החנוך". היתה כבצוע מפע החייל בקרב המורים, המתנהלה ברחבי הארץ בהצלחה.

מהדורה שנייה של "לרוח הים"

לאחר שהמהדורה הראשונה של הספר "לרוח הים" של ד. רמז ו"ל אולה, הורכבה מהדורה שנייה, שתוסף במחיר מוזל.

מפעל הסברה

ובמיוחד במקומות העבודה השונים באזורי התעשייה נמשך.

במוסד המַרְקוֹזי? הַדְרָכָה יְמִית

הפלגת השתלמות למדריכי ים

ב-6 באוקטובר נערכה ע"י החייל הפלגת-השתלמות ליון באנית חיל הים ל-18 חניכים, חברי אגודות הנוער הימיות, שעברו במחנה הארצי של החייל במסגרת את הבחינות לדרגה א' והצטיינו בידענותיהם. ההפלגה הצליחה מאד, החניכים למדו הלכה למעשה את מלאכת הים וחזרו מלאי רשמים מהמסע שנמשך שמונה ימים.

תחרויות אזוריות ביום

המוסד המרכזי להדרכה ימית של החייל הנהיג סוג חדש של תחרויות, נוסף למפעלי התחרויות ביום העצמאות, ביום הים ושיוט הערים. הונהגו תחרויות אזוריות שתיערכנה אחת ל-3 חדשים בצפון הארץ ובדרומה. במסגרת התחרויות האלה נערכה התחרות האזורית הראשונה באזור הצפון ב-8.11.52. טוח התחרות 4 מילין. הנינוק היה בנמל חיפה לכיוון מצוף שט שנקבע במרחק של 2 מילין מהנמל. אגודת צופי ים זכתה בפרס החייל.

שיוט הערים של מרכז "הפועל"

שאורגן ובוצע במסגרת מפעלי התחרויות של המוסד להדרכה עבר בהצלחה מלאה. השתפו בו 150 חניכי "הפועל" מכל סניפיו ב-17 סירות מפרש. ניצח על השיוט י. ברוקמן, הרכז המקצועי של המוסד. סירת "עמירם" זכתה בנצחון ובפרס החייל.

כבסטים להדרכת דייגים באילת

בתחילת נובמבר נפתח קורס חדש לדייגים באילת, משרתמים 12 צעירים מהמושב השחופי כעציון גבר. הקורס ימשך חדשים

ימים. תקציבו של הקורס מתכסה ע"י הממשלה (אגף הערבה ומחלקת הדיג של משרד החקלאות) והחבל הימי לישראל שהה בשוה. הבצוע המקצועי והאזמיניסטרטיבי בידו החייל.

בסניף חיפה

סקירה על הנעשה בבית יורדי הים בספטמבר

— התחדש ניתנו 870 לינות לימאים מאניות ישראליות וזרות — אורחים רבים מטעם הקרן האמריקאית למוסדות ישראל בקרו בלוחית מרת יהודית גוטליב בבית וקבלו הסברים על החייל ומפעליו.

— כן סיירו בבית קבוצת ימאים מאניה שוודית וקבוצות תלמידים מבתי ספר שונים בארץ שבקרו גם בנמל חיפה ובמוזיאון הימי.

— הצוות של א.ק. "גלילה" מתגורר בבית, לאחר שהפסיקה את הפלגותיה.

— 2 ימאים ישראלים חגגו את כלולותיהם בבית.

בסניף חייל

באפריקה הדרומית

הוקמה הועדה לעניני אילת

בהתאם להחלטת הועדה הארצית של החייל באפריקה הדרומית. שהיתה ב-9 ביולי 1952 ביוהנסבורג, להקים גוף מיוחד, שיסייע לפתוחה של אילת, כבר הוקמה, כפי שמודיעים לנו מקפטאון, הועדה לעניני אילת בראשותו של מ. בן-ארי, ממיסדי החייל בקפטאון הורכב, כהמשך הזמן, פרט לנציגי החייל, מנציגי כל הנוטים הציוניים כדי לשוות לה אופי של מוסד רפרזנטטיבי מובהק של יהדות דרום אפריקה.

משלחת החייל מאפריקה הדרומית לישראל

בקרב תבוא לישראל משלחת החבל הימי לישראל מאפריקה הדרומית אשר תברר — תוך שיתוף עם מרכז החייל ומשרדי הממשלה הנוגעים בובר — את תכנית הפעולה של הועדה לעניני אילת, שהוקמה במקום.

החלטת הועדה של הפדרציה הציונית בעניני אילת

בועידת הפדרציה הציונית ביוהנסבורג שהיתה ב-12 ביולי, נתקבלה ההחלטה הבאה:

"הואיל והקונגרס הציוני ה-23 בירושלים החליט להטיל על כל ההסתדרויות הציוניות הארציות לבצר ולהרחיב את סניפי החבל הימי לישראל הקיימים בארצות השונות ולהקים סניפים חדשים בכל ארץ וארץ; והואיל והקונגרס ציין בשביעות רצון מיוחדת את הצעדים הראשונים שנעשו ליסוד כסר דייגים באילת, — מטילה ועידה זו, אגב אישור ההחלטה הנ"ל, על הגופים המסונפים אליה באפריקה הדרומית, לעזור לסניפי החבל הימי לישראל הקיימים ולעשות למען יסוד סניפים חדשים במקום.

זאת ועוד: בהתחשב עם העובדה כי אילת משמשת השער הטבעי לישראל בנתיב הים מאפריקה הדרומית, סוגה הועידה לחבר הימי לישראל באפריקה הדרומית לינות ענין מיוחד בפתוחה של עיר הנמל העתידה של הנגב ולשתף פעולה עם השלטונות הישראליים הנוגעים בדבר לשם קדום מפעלים מתאימים באילת העשויים להדק את קשרי המסחר הימיים בין אפריקה הדרומית ומדינת ישראל.

**בנק
לאומי לישראל
בע"מ**

**הבנק הוותיק
והגדול בארץ-
הבנק שלך**

הארגז בע"מ

תעשיית עץ ואתכת

טל. 3758 תל-אביב ת. ד. 106

מרכיבים לאוטובוסים — אמבולנסים — מרכבי
משא וכלי רכב שונים — רהיטי פלדה ועץ
למשרדים — רחש וציוד פלדה ועץ עבור
בתי תולים. ספרייה ובתי מסחר — תיבות
לאריזה מכל המינים והמדות — חדססה בצבעים
על עץ — נגרות בנין.

האזירון — אורח נסיעה:

האניה — אורח חיים

**המשביר
המרכזי**

**חברה קואופרטיב
להספקה של העובדים
העברים בארץ-ישראל
בע"מ**

תל-אביב

ח'פ"ה

ירושלים

**המוסד המרכזי להספקה
של התנועה הקואופרטיבית
ב ישראל**

**בנק הפועלים בע"מ
תל-אביב**

נוסד בשנת 1921

המשרד הראשי: מונטיפיורי 21. משרד: אלנבי 126
סניפים: צפון ת"א, יפו, חולון, בתים
מגדל-אשקלון, רמלה, לוד, באר-שבע
כל תפקי בנק בתנאים נוחים
קשרים בנקאיים ענפים בחו"ל
העברות וגובינה בכל חלקי הארץ באמצעות הסניפים
וקופות המלוה של העובדים שברחבי הארץ.

אהרון רוזנפלד

סוכן אגניות

עומד לשירות הקהל המסחרי בכל עניני הובלה ימית

ח'פ"ה — ת. ד. 74 — טלפון 4241/2
סניפים:

תל-אביב-יפו — טלפון 6687 ת. ד. 305
ירושלים — טלפון 3451 ת. ד. 1357